

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ЗАПОРІЗЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА РОМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ І ПЕРЕКЛАДУ**

**Кваліфікаційна робота
магістра**

**на тему ЛІНГВОКОГНІТИВНИЙ ТА ПРАГМАТИЧНИЙ АСПЕКТИ
ФУНКЦІОНУВАННЯ МЕТАФОРИ В СУЧАСНОМУ
ІСПАНОМОВНОМУ МЕДІА ДИСКУРСІ**

Виконала: студентка 2 курсу,
групи 8.0350-і
спеціальності 035 Філологія
спеціалізації 035.051 романські мови та
літератури (переклад включно), перша -
іспанська
освітньої програми Мова і література
(іспанська)
Дідух Анна Віталіївна

Керівник к.ф.н., доц. Телкова О.В.
(вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Рецензент к.ф.н., доц. Стрюкова Н.О.
(вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет іноземної філології

Кафедра романської філології і перекладу

Освітній рівень магістр

Спеціальність 035 Філологія

Спеціалізація 035.051 Романські мови та літератури (переклад включно),
перша – іспанська

Освітня програма Мова і література (іспанська)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____

«___» _____ 2021 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА
ДІДУХ АННІ ВІТАЛІЇВНИ

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи магістра (проекту) «Лінгвокогнітивний та прагматичний аспекти функціонування метафори в іспаномовному медіа дискурсі»

Керівник кваліфікаційної роботи (проекту) Телкова Оксана Василівна,
к.ф.н., доцент

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом ЗНУ від «08» квітня 2021 року № 566-с

2. Строк подання студентом кваліфікаційної роботи (проекту) _____
03 грудня 2021

3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи (проекту) засади дослідження метафоричної моделі та сучасної теорії медіа дискурсу; національна преса Іспанії (електронні видання): ABC, El Mundo, El País.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): 1) дати визначення терміну «когнітивна метафора» та «медіа дискурс»; 2) розглянути класифікації метафор у лінгвістиці; 3) дослідити формування метафоричної моделі; 4) з'ясувати основні функції когнітивної метафори у медіа дискурсі; 5) дослідити прагматичний аспект функціонування когнітивної метафори у медіа дискурсі; 6) описати основні метафоричні моделі в рамках концепту «ОСВІТА» в сучасному іспаномовному медіа дискурсі.

5. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи (проекту)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
Вступ	Телкова О. В., к.ф.н., доц.	10.04.2021	10.04.2021
Розділ 1	Телкова О. В., к.ф.н., доц.	25.04.2021	25.04.2021
Розділ 2	Телкова О. В., к.ф.н., доц.	07.06.2021	07.06.2021
Висновки	Телкова О. В., к.ф.н., доц.	23.11.2021	23.11.2021

б. Дата видачі завдання 27.01.2021 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи магістра	Строк виконання етапів роботи (проекту)	Примітка
1.	Пошук наукових джерел з теми дослідження, їх аналіз	березень 2021	виконано
2.	Написання вступу	квітень 2021	виконано
3.	Написання першого теоретичного розділу	травень 2021	виконано
4.	Добір фактичного матеріалу	червень 2021	виконано
5.	Написання практичного розділу	вересень 2021	виконано
6.	Формулювання висновків	листопад 2021	виконано
7.	Проходження нормоконтролю	листопад 2021	виконано
8.	Одержання відгуку та рецензії	грудень 2021	виконано
9.	Захист	грудень 2021	виконано

Автор роботи несе персональну відповідальність за відсутність в роботі несанкціонованих текстових запозичень (академічного плагіату)

Магістрант

_____ (підпис)

А. В. Дідух
(ініціали та прізвище)

Керівник роботи

_____ (підпис)

О. В. Телкова
(ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер

_____ (підпис)

О. В. Телкова
(ініціали та прізвище)

РЕФЕРАТ

Дипломна робота – 69 стор., 65 джерел.

Об'єкт дослідження: когнітивна метафора в іспаномовному медіа дискурсі.

Мета роботи: виявлення лінгвокогнітивних та прагматичних особливостей функціонування метафори в сучасному іспаномовному медіа дискурсі.

Теоретико-методологічні засади: ключові положення теорії когнітивної метафори (Дж. Лакофф, М. Джонсон, А.П. Чудінов, М.М. Арутюнова, та ін.) та функціонування метафори у медіа дискурсі (О.Т. Дрібнюк, М.В. Ларіонова, А.М. Бахчоян та ін.), розроблені в лінгвістиці.

Отримані результати: у медіа дискурсі метафори є необхідним компонентом у знаходженні непрямого, але яскравого способу вираження своїх думок авторами. В іспаномовному медіа дискурсі когнітивні метафори, що застосовуються авторами до сфери освіти класифікуються на антропоморфні, артефактні, природоморфні та соціоморфні. За даними дослідження найпоширенішими виявилися соціоморфні метафоричні моделі, що дозволяють розглядати освіту як суспільне явище. Також учасники та явища освітнього процесу зображаються за допомогою артефактних метафоричних моделей, що дозволяє вербалізувати освітні процеси через предмети, що їх оточують. Антропоморфні метафоричні моделі актуалізують концепти учасників освітнього процесу, наділяючи їх позитивними або негативними характеристиками властивими людині. Найменш поширені природоморфні метафори, що розкривають освітні реалії через концепти живої або неживої природи.

Ключові слова: когнітивна метафора, метафорична модель, функціонування метафори, медіа дискурс, преса.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1 ПОНЯТТЯ КОГНІТИВНОЇ МЕТАФОРИ У СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ.....	7
1.1 Метафора як лінгвокогнітивний феномен.....	7
1.2 Функції когнітивної метафори у медіа дискурсі.....	15
1.3 Маніпулятивний потенціал метафори у медіа дискурсі.....	23
1.4 Методика дослідження метафори у медіа дискурсі.....	28
РОЗДІЛ 2 ФУНКЦІОНУВАННЯ КОГНІТИВНОЇ МЕТАФОРИ В ІСПАНОМОВНОМУ МЕДІА ДИСКУРСІ.....	32
2.1 Метафоричні моделі в рамках концепту «ОСВІТА» в сучасному іспаномовному медіа дискурсі.....	32
2.2 Метафоризація учасників освітнього процесу в іспаномовному медіа дискурсі.....	40
2.3 Метафорична модель «освіта» в контексті пандемії та дистанційного навчання.....	49
ВИСНОВКИ.....	61
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	64

ВСТУП

Дана робота присвячена визначенню місця когнітивної метафори в іспаномовному медіа дискурсі.

Актуальність теми дослідження обумовлена широким використанням когнітивної метафори у сучасному медіа дискурсі та увагою дослідників до її функціонування. Дослідженню метафори у різноманітних аспектах присвячені праці багатьох учених. Серед вітчизняних дослідників В.О. Казимір, Л.В. Одинецька, І.Ю. Плаксіна та інші розглядають метафору як лінгвокогнітивний феномен. Значний внесок у теорію метафори зробили також зарубіжні дослідники Дж. Лакофф, М. Джонсон, П. Мезо, Карлос Еміліо Гранде, Лі Пінг Фан, тощо. Проблема функціонування метафори у медіа дискурсі не втратила своєї актуальності. Серед дослідників цього питання можна назвати такі імена, як А.М. Бахчоян, О.Т. Дрібнюк, М.В. Ларіонова, Г.С. Романова та інші. Особлива увага приділяється вивченню прагматичного аспекту метафори такими мовознавцями, як Н.Ю. Бородуліна, І.П. Гриценко, О.В. Ісаєва, М.А. Самкова тощо. Залишаються актуальними роль та положення метафори в мас-медійному дискурсі та пізнанні. Складний аналіз мас-медійного дискурсу відображений у роботах таких дослідників, як А.В. Полонський, Е.О. Менджерницька, В.М. Ларіонова та Т.Г. Добросклонська. Учені спрямовують свої зусилля для визначення суті мас-медійного дискурсу, його функційних, прагматичних, когнітивних, мовних особливостей. Проблема функціонування метафори в ЗМІ є однією з ключових у сучасній лінгвістиці. Існує багато напрямків дослідження цього явища: інтеракційний (А. Річардс, М. Блек), прагматичний (Д. Девідсон, Н. Гудмен, Е. Ортоні), когнітивний та інші.

Отже, **об'єктом дослідження** виступає іспаномовний медіа дискурс, **предметом** – особливості функціонування когнітивної метафори у сучасному медіа дискурсі.

Мета дослідження – виявлення лінгвокогнітивних та прагматичних особливостей функціонування метафори в сучасному іспаномовному медіа дискурсі.

Для дослідження поставленої мети необхідно вирішити наступні **завдання**:

- 1) дати визначення терміну «когнітивна метафора», та «медіа дискурс»;
- 2) розглянути класифікації метафор у лінгвістиці;
- 3) дослідити формування метафоричної моделі;
- 4) з'ясувати основні функції когнітивної метафори у медіа дискурсі;
- 5) дослідити прагматичний аспект функціонування когнітивної метафори у медіа дискурсі;
- б) описати основні метафоричні моделі в рамках концепту «ОСВІТА» в сучасному іспаномовному медіа дискурсі.

Матеріалом дослідження стали 75 когнітивних метафоричних моделей, відібраних із трьох найбільш відомих іспанських електронних періодичних видань «ABC», «El Mundo» та «El País», що представляють національну пресу Іспанії.

Методи дослідження. Дослідження здійснювалось на основі використання таких методів: суцільної і часткової вибірки, описового, семантико-когнітивного, контекстуального аналізу, лінгвістичного спостереження та аналізу.

Наукова новизна полягає у спробі власного дослідження особливостей використання когнітивної метафори в сучасному іспаномовному медіа дискурсі на основі статей, відібраних із розділу «La educación» у періодичних виданнях за останні шість років.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що його результати і зібраний фактичний матеріал можуть бути використані в подальшому з'ясуванні специфіки функціонування когнітивної метафори в сучасному іспаномовному медіа дискурсі, а також в навчальному процесі при розгляді

питань, пов'язаних з метафоричним переносом і джерелами іспанської метафорики.

Апробацію результатів здійснено на студентській конференції «Різдвяні читання» факультету іноземної філології Запорізького національного університету (Запоріжжя 2021). Основний зміст роботи подано до друку:

1. Дідух А. Особливості функціонування когнітивної метафори в іспаномовному медіа дискурсі. Різдвяні студентські наукові читання: *Vita in lingua*: Матеріали XIII Міжвишівської студентської науково-практичної конференції (Запоріжжя, 10 грудня 2021 р.). Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2021. (Подано до друку).

Структура роботи: дослідження складається зі вступу, двох розділів, теоретичного та практичного, висновків і списку використаних джерел.

У першому розділі подаються загальні відомості про дослідження когнітивної метафори, її функції у медіа дискурсі та особлива увага приділяється маніпулятивному потенціалу метафори у ньому.

Другий розділ містить приклади використання когнітивних метафор в іспаномовному медіа дискурсі, розподілених за класифікацією Чудінова А.П. на антропоморфні, артефактні, природоморфні та соціоморфні метафоричні моделі.

У висновках подано узагальнені результати проведеної роботи.

РОЗДІЛ 1 ПОНЯТТЯ КОГНІТИВНОЇ МЕТАФОРИ ТА ЇЇ ФУНКЦІОНУВАННЯ У СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ

1.1. Метафора як лінгвокогнітивний феномен

Як об'єкт філософського та теоретичного дослідження, метафора звертала на себе увагу ще у часи античності, з того часу дослідники постійно повертаються до осмислення цього феномена мови і свідомості людини. Кожен напрямок в лінгвістиці пропонує своє розуміння метафори, свою класифікацію її функцій, нові методики вивчення. У цьому розділі буде розглянуто метафору як лінгвокогнітивний феномен.

Метафорою (з грецької мови *μεταφορά* — «перенесення») називається один із тропів поетичного мовлення, сенс якого полягає в перенесенні ознак та властивостей одного предмета на інший за принципом подібності. На думку дослідниці Антонюк М.О., метафора, за своєю природою – явище концептуальне, та розглядається у безпосередньому зв'язку з людиною та її мисленням. Метафора ґрунтується на семантичних і концептуальних знаннях людини, на знаннях людини про навколишній світ, а також на категоріальних і соціальних знаннях людини. Тобто, метафора є одним з основних засобів пізнання об'єктів дійсності, їх найменування, створення художніх образів та утворення нових значень, що виконує номінативну, когнітивну, художню та смислоутворюючу функції [Антонюк 2002, с. 15].

Метафора – це засіб, який дає змогу поглибити наші знання про світ. Це механізм, за допомогою якого ми будуємо нові концепції з існуючих, будуємо на невідомому з відомого. Метафора не створює межі між семантичними полями слів та концептуально не підпорядковується конкретній галузі знань; ігнорує розділення, що виникають між науками, і, навіть, здатна стерти межу, яка історично виникла між реальним і вигаданим, видимим і невидимим, живим і неживим, людиною і твариною, речами та ідеями. Метафора здатна відтворювати аромати, запахи, фактури, розумові та

психологічні здібності, яких немає в реальності [Luz Amparo Fajardo Uribe 2006, p. 49].

Шиляєв К.С. звертає увагу на первинне трактування метафори та наголошує, що вона слугує для посилення емоційної виразності мови використовуючи слова у переносному значенні. Протягом більше двох тисяч років метафора вивчалася в рамках риторики і вважалася одним із тропів, засобом для виразності мови, способом номінації. З часів Аристотеля вона ототожнювалася з прихованим (безсполучниковим) порівнянням. Тоді ж була виділена і її типова форма: А ЦЕ Б. Античні філософи розглядали метафору переважно як засіб утворення образності, убачали в ній свого роду орнамент [Шиляєв 2018, с. 6].

У наш час, як зазначає Пірог І.І., метафора розглядається як феномен, якому притаманна двояка сутність – з одного боку, як мовленнєвий знак, наділений відповідним змістом, з іншого боку, як комунікативна одиниця. У ролі комунікативної одиниці вона постає як засіб пізнання позамовної дійсності, відображає специфіку духовної своєрідності носіїв мови, функціонує як елемент лаконічного образного вираження [Пірог 2019, с. 33].

Лінгвісти по різному класифікують метафори, проте класифікація Н.Д. Арутюнової є найбільш популярною. Дослідниця виділяє наступні типи мовної метафори:

- 1) **номінативна метафора**, сенс якої полягає в заміні одного значення іншим;
- 2) **образна метафора**, яка служить розвитку фігуральних значень і синонімічних засобів мови;
- 3) **когнітивна метафора**, що виникає в результаті зсуву сполучуваності предикативних слів і створює полісемію;
- 4) **генералізуюча метафора**, кінцевий результат когнітивної метафори (стирає в лексичному значенні слова кордони між логічними порядками і стимулює виникнення логічної полісемії) [Арутюнова 1999, с. 366].

Інша дослідниця, Должикова С.М., вважає, що **ідентифікуюча** та **когнітивна** метафори – це два базових типи, до яких можна додати третій – **образну** метафору. На її основі, разом з функцією когнітивного відображення дійсності, завдяки якому формується нове поняття, утворюються **оцінна** та **оцінно-експресивна** метафори. Крім того, дослідниця виділяє **мовну метафору**, що являє собою готовий елемент лексики. Таку метафору не потрібно кожного разу створювати, її використовують готовою і вживають в мовленні. Тому жива мова зазвичай перенасичена метафоричністю [Должикова 2008, с. 127].

У різних класифікаціях дослідники особливо виділяють когнітивну метафору, яка, на думку Дж. Лакоффа та М. Джонсона, пронизує все наше щоденне життя і виявляється не тільки в мові, але й в мисленні та діях. Саме тому теорія метафори має відношення до когнітивної лінгвістики.

Казимір В.О. запевняє, що в сучасній лінгвістиці одне з центральних місць займає когнітивний підхід до вивчення проблем, які раніше вважалися суто лінгвістичними. Він пише, що когнітивна лінгвістика визначає значення мовних одиниць як абстрактне співвіднесення між знаком і ментальною сутністю (концептом), яке відображає об'єктивну дійсність. Вивчення когнітивних аспектів семантики слова є одним із важливих напрямків в розробці цілого ряду актуальних лінгвістичних досліджень сьогодення, які ставлять собі за мету розкрити суть тих складних процесів, які забезпечують мовну діяльність людини, її здатність розуміти і формувати висловлювання. Дослідник вважає, що когнітивний огляд реальності формується під впливом наших почуттів та досвіду. Мовне значення є втіленням матеріальних образів, створених нашою свідомістю, тому, когнітивна лінгвістика розглядає мову як когнітивну діяльність, яка базується на інших здібностях людини, серед яких найважливішими є концептуалізація і категоризація [Казимір 2012, с. 119].

За словами дослідника, Казиміра В.О., сучасна дослідницька традиція зосередилася саме на когнітивних метафорах, що зустрічаються в

повсякденному використанні мови. Дослідник пише, що створюючи образ і апелюючи до уяви, метафора породжує розуміння, яке сприймає розум. В межах когнітивного підходу метафоризація розуміється як специфічна операція над знаннями, передача інформації від одного концептуального поля – джерела до іншого концептуального поля – мети. Переваги когнітивного розуміння традиційних метафоричних перенесень полягають в новому підході до самого механізму створення метафори: вельми важливі різноманітні і складні форми взаємопроникнення концептуальної, мовної і художньої сфер [Казимір 2012, с. 121].

Дослідники Дж. Лакофф та М. Джонсон стали основоположниками теорії когнітивної метафори, а їх робота «Метафори, якими ми живемо» стала базовою для більшості дослідників феномена метафори. Лакофф і Джонсон звернули увагу на те, що метафорична мова системна, тобто не може бути вибрана довільна концептуальна сфера для опису будь-якого класу явищ. Автори стверджують, що «процеси людського мислення багато в чому метафоричні. Це те, що мається на увазі, коли ми говоримо, що концептуальна система людини структурована і визначена за допомогою метафори. Метафори як вислови природної мови можливі саме тому, що вони є метафорами концептуальної системи людини» [Лакофф, Джонсон 2004, с. 27]. Таким чином, заслуга Дж. Лакоффа та М. Джонсона складається в обґрунтуванні тієї обставини, що метафора не обмежується тільки сферою мови, як вважалося раніше, але поширюється і на сферу мислення.

Дж. Лакофф і М. Джонсон пояснюють механізм формування когнітивної метафори наступним чином. У метафорі виділяється дві значущі області вказівки на навколишню дійсність, донорська і реципієнтна зони. *Донорська зона, сфера-джерело або цільовий домен (source domain)* – це саме той важливий елемент, на базі якого здійснюється перенесення значення, тобто область джерела концептуалізації. Він конкретний і антропоцентричний. Друга область – це *реципієнтна зона, сфера-мішень або вихідний домен (target domain)* концептуальної метафори. Традиційно

вважається, що сфера-мішень має більш абстрактний характер і не має фізичних характеристик, тому про неї складно говорити, не вдаючись до метафор. Сфери-джерела конкретніші, їх структура більш чітка і доступна для чуттєвого сприйняття [Лакофф, Джонсон 2004, с. 27].

Найдіна Д.С. пише, що процес формування когнітивної метафори пов'язаний з мовним моделюванням, яке є способом подання інформації до свідомості людини і способом її передачі. Метафора, як один з базових способів створення уявлення про нові поняття, бере участь в процесах моделювання та осмислення дійсності. Дослідниця повідомляє, що у когнітивно-дискурсивному підході виявляються базові ментальні метафоричні моделі – загальномовні типи створення нових метафоричних номінацій, засновані на когнітивних моделях співвіднесення двох понятійних сфер, «джерело і мішень», і їх дискурсивні реалізації – ключові дискурсивні метафоричні моделі [Найдіна 2013, с. 9].

Кисельова С.В. пояснює, що бінарний зв'язок між однією донорською зоною і однією реціпієнтною зоною можна розглядати як когнітивну модель. Вона дає більш повне визначення моделі. Когнітивна модель – це деякий стереотипний образ, схема зв'язку між двома понятійним сферами, що утворюється у свідомості носіїв мови. Одна когнітивна модель охоплює безліч лексем, які пов'язують донорську і реціпієнтну зони. Якщо зв'язок між двома зонами пов'язаний з метафоричним переосмисленням, то тоді реалізується метафорична модель [Кисельова 2012, с. 11].

Остапчук І.І. зазначає, що структура когнітивної інтерпретації виражається у когнітивних моделях метафори типу “А – це В”. Метафоричні моделі в когнітивному аспекті – це когнітивні схеми утворення нових метафоричних номінацій. Вони можуть перетинатися в рамках одного контексту, породжуючи нові смисли. Ці моделі дозволяють узагальнити базові уявлення певного соціуму про світ [Остапчук 2016, с. 9].

Окрім того, Остапчук І.І. говорить про мапування – накладання якостей одного предмета на інший, що стосується виокремлення тематичного

вихідного і цільового доменів (сфери–джерела та сфери–реципієнта) та їх систематичного набору відповідностей, які існують між складовими елементами обох сфер [Остапчук 2016, с. 9].

Дослідник Золтан Ковецес пояснює: *життя, аргументи, любов, теорія, ідеї, соціальний устрій, та інше* є цільовими доменами (сфера мішень), в той час як *подорожі, війни, будівлі, їжа, рослини та інше* є вихідними доменами (сфера-джерела). Цільовий домен – це домен, який ми намагаємося зрозуміти за допомогою вихідного домену. Звідси зрозуміло, що якщо ми хочемо повністю зрозуміти абстрактне поняття, для цієї мети краще використовувати інше поняття, більш конкретне, фізичне або відчутне. Наш досвід спілкування з фізичним світом служить природною і логічною основою для розуміння більш абстрактних областей. Це пояснює, чому в більшості випадків повсякденних метафор вихідний і цільовий домени незворотні. Наприклад, ми не говоримо про ідеї як про їжу або про подорож як про кохання. Це називається принципом односпрямованості; тобто метафоричний процес зазвичай йде від більш конкретного до більш абстрактного, але не навпаки [Zoltán Kövecses 2010, p. 4].

Богатрьова С.В. зазначає, що в рамках когнітивної парадигми метафора являє собою когнітивно-семіотичну модель, за якою свідомість людини формує нові уявлення, похідні значення і знаки з опорою на початковий зміст знака. Звернення до когнітивної парадигми при дослідженні метафори цілком природно, пише дослідниця, оскільки це мовне явище дозволяє відкрити доступ до неосяжного когнітивного світу людини, допомагає людині осмислити своє місце в світі. Саме в метафорах найбільш повно і наочно вербалізуються елементи мислення [Богатрьова 2016, с. 52].

Когнітивна метафора також має безліч класифікацій. Ми розглянемо найвідоміші з них. Відповідно до характеру та способу, за якими відбувається концептуалізація предметів і явищ об'єктивної реальності, дослідники Дж. Лакофф та М. Джонсон пропонують наступну класифікацію

когнітивних метафор, яка розділяє усі існуючі метафори на три основних типи: орієнтаційні, онтологічні та структурні.

1) **Орієнтаційні метафори** – створюють концепти через просторові поняття та відношення: "верх - низ", "всередині - зовні", "передня сторона - задня сторона", "глибокий - дрібний", "центральний - периферійний ". Такі типи просторових відносин виникають внаслідок того, що людина має тіло певної форми, що взаємодіє з матеріальним світом. Орієнтаційні метафори не є довільними, вони засновані на фізичному і культурному досвіді. Незважаючи на те, що схеми типу «верх - низ», «всередині - зовні» мають фізичну природу, Дж. Лакофф зауважує, що засновані на них орієнтаційні метафори різні в окремих культурах. Наприклад, існують культури, в рамках яких майбутнє сприймається попереду, в інших же культурах – позаду. Орієнтація вгору має тенденцію поєднуватися з позитивною оцінкою, а орієнтація вниз - з негативною.

2) **Онтологічні метафори** засновані на досвіді взаємозв'язку з матеріальними об'єктами. Вони утворюються способом сприйняття подій, діяльності, емоцій, ідей, як матеріальних сутностей і речовин. Онтологічні метафори настільки природні і переконливі в нашому мисленні, що їх зазвичай приймають як прямі описи ментальних феноменів. Вчені кажуть, що онтологічні метафори є одними із самих основних інструментів, які у нас є для розуміння нашого досвіду.

3) **Структурні метафори** дозволяють значно більше, ніж просто орієнтувати поняття, звертатися до них, як це відбувається з простими орієнтаційними і онтологічними метафорами: вони дають нам можливість використовувати одне чітке поняття для структурування іншого. Структурні метафори є концептуалізацією абстрактних понять за допомогою відомих, конкретних елементів людського досвіду [Лакофф, Джонсон 2004, с. 35, 49, 97].

Серед сучасних класифікацій когнітивної метафори, найпопулярнішою стала класифікація відомого дослідника Чудінова А.П., яка буде

використовуватися нами у подальшому дослідженні. Він запропонував класифікацію за сферою-джерелом та виділив наступні типи:

1) **Антропоморфна метафора.** Людина моделює реальність виключно за своєю подобою, що дозволяє метафорично представляти складні і далекі від повсякденності реалії життя як прості і добре відомі. При дослідженні цього розряду аналізуються концепти, які стосуються вихідних понятійних сфер «Анатомія», «Фізіологія», «Хвороба», «Сім'я» та інші;

2) **Природоморфна метафора.** Жива і нежива природа здавна служить людині свого роду моделлю, відповідно до якої він представляє соціальну реальність, створюючи таким чином мовну картину світу. Джерелами метафоричної експансії в даному випадку служать понятійні сфери «Світ тварин», «Світ рослин», «Світ неживої природи», тобто реалії життя усвідомлюються в концептах світу, що оточує людину;

3) **Соціоморфна метафора.** Різні складові соціальної картини світу постійно взаємодіють між собою в людській свідомості. Тому життєві явища постійно метафорично моделюються за зразком інших сфер соціальної діяльності людини. Розглянутий розряд метафор включає такі понятійні сфери-джерела, як «Злочинність», «Війна», «Театр (видовищні мистецтва)», «Економіка», «Гра і спорт»;

4) **Артефактна метафора.** Людина реалізує себе в створюваних нею речах – артефактах. Саме за аналогією з артефактами люди метафорично моделюють і реалії життя, представляючи його компоненти як «Механізм», «Будинок», «Світ комп'ютерів», «Інструмент», «Домашнє приладдя» та інші [Чудінов 2013, с. 35].

Узагальнюючи, приходимо до наступного висновку: вивчення й аналіз когнітивної метафори займає одне з провідних положень у сучасній лінгвістиці. Таким чином, зупинившись на основних положеннях когнітивної теорії метафори, можна зробити висновок, що сучасна когнітивна лінгвістика розглядає метафору не як троп, покликаний прикрасити мову і зробити образ більш зрозумілим, а як основну ментальну операцію, спосіб пізнання,

структурування та пояснення світу. Когнітивна теорія досліджує метафору як засіб концептуалізації дійсності, що перетинає знання з однієї концептуальної області в іншу концептуальну область, поєднує різні понятійні сфери для пояснення, характеристизації, пізнання однієї за допомогою іншої. З метою дослідження метафорики, когнітивна теорія пропонує аналіз концептуальних метафор мови, розглядаючи їх структуру, а також метафоричні моделі, які становлять набір метафор з однієї понятійної області для розгорнутого зображення, пояснення певного явища іншої понятійної області. Варто зазначити, що сьогодні метафора широко використовується не тільки у розмовному та художньому стилях мовлення, а й у сучасному медіа дискурсі. Поняття дискурсу та медіа дискурсу, а також функції метафори у ньому буде розглянуто в наступному підрозділі.

1.2 Функції когнітивної метафори у медіа дискурсі

В умовах сучасного суспільства, де головною рушійною силою є інформація, ключовим дискурсом став медійний дискурс. Він реалізує рух соціальної думки й формує концептуальну картину світу людини. У даному дослідженні метафора буде розглядатися саме у медіа дискурсі. Однак перед тим як перейти до визначення її функцій у ньому, необхідно розглянути саме явище медіа дискурсу, його поняття. Наприклад, Шепель Ю.О. визначає медіа дискурс як зв'язний вербальний чи невербальний, усний або письмовий текст разом із соціокультурними, прагматичними, психологічними факторами, що виражений за посередництвом засобів масової комунікації [Шепель 2017, с. 304].

Головним завданням мас-медіа, на думку дослідника, є задоволення потреб суспільства в систематичному засвоєнні маркованого фактом актуального соціального контексту, зображення актуальної соціальної

реальності, отримання, обробка й передача інформації широкій аудиторії, забезпечення масового, упорядкованого, регулярно-періодичного розповсюдження соціально значущої інформації [Шепель 2017, с. 304].

Як зазначає Пірог І.І., поняття «медіа дискурс» є досить умовним, оскільки в засобах масової комунікації представлений не один дискурс, а їх множинність, відповідно до плюралістичної моделі сучасного суспільства. Принциповою відмінністю медіа дискурсу від інших типів дискурсу є те, що окрім продукування певних знань, коментарів, оцінок чи образів як результату мисленнєво-комунікативної діяльності він створює уявлення про способи їх трансляції. Предметом медіа дискурсу є способи презентації подій у суспільстві, політичних чи економічних процесів та передачі знань про них. Цей тип дискурсу є соціальною взаємодією медіавидань та аудиторії, з одного боку, та водночас своєрідним конструктом реальності, втіленим у певну форму знання, – з іншого. У вузькому розумінні медіа дискурс – це сукупність текстово-візуальних повідомлень, зорієнтованих на формування суспільної думки. Таким чином, Пірог І.І. розуміє медіа дискурс як тематично сфокусовану, соціокультурно зумовлену мисленнєво-комунікативну діяльність у просторі, створену засобами масової комунікації [Пірог 2019, с. 32].

Для передачі певної інформації та привертання уваги читачів, у медіа дискурсі активно використовуються різноманітні стилістичні фігури. Гуцол С.Ю. звертає увагу на те, що серед найбільш популярних тропів, які використовуються в мові газети і журналу є метафора. Метафоризація лексики – це характерна риса для сучасного журнально-публіцистичного стилю. Дослідник запевняє, що сучасні дослідження засвідчують той факт, що метафора у своєму статичному або динамічному вияві присутня на всіх етапах пізнавально-мовленнєвої діяльності людини, спрямованої на структурування дійсності й створення її мовної картини. Така багаторівнева природа метафори визначається її поліфункційністю [Гуцол 2007, с. 110].

Дрібнюк О.Т вважає, що з точки зору аналізу медіа дискурсу, характер метафор і метафоричних моделей, що використовуються журналістами вказує на спосіб їх мислення, дає уявлення про їхнє справжнє відношення до різноманітних подій суспільно-політичного життя, дозволяє будувати прогнози щодо способів прийняття рішень. Метафора виконує безліч функцій у медіа дискурсі. В першу чергу вона покликана здійснювати вплив на читача задля досягнення мовної мети, що поставив автор. Функції метафор у медіатексті найрізноманітніші. Дослідниця вважає, що журналісти використовують метафору з метою емоційного та естетичного впливу на адресата [Дрібнюк 2011, с. 141].

Лященко О.А. пояснює популярність використання метафори журналістами тим, що метафора може відігравати першорядну роль як певна універсальна когнітивна модель для встановлення порозуміння між адресантом та адресатом, адже вона ґрунтується на принципах подібності між певними предметами. До того ж так звані затерті або узуальні метафори ефективно активують фонові знання реципієнта й допомагають донести основні ідеї комунікативного повідомлення, зокрема й у газетній статті [Лященко 2014, с. 149].

Бахчоян А.М. повідомляє, що у різних класифікаціях і теоріях виділяються такі основні функції метафори: номінативна, естетична, комунікативна, прагматична, евристична, інформаційна, активізаційна, інтерактивна, інтегративна, апеллятивна. Набір функцій, які виконує метафора в певному типі дискурсу, визначається метою і завданнями, цінностями, складом учасників, місцем і часом протікання комунікації [Бахчоян 2017, с. 159].

Пірог І.І. у своєму дослідженні виділяє комунікативну, поетичну та прагматичну функції метафори у таких сферах функціонування метафори: вираження емоцій, пізнання, художня творчість. Згідно з названими функціями метафора номінує, пізнає, характеризує, моделює, виражає експресію [Пірог 2019, с. 33].

За допомогою метафори автори медіатекстів апелюють до емоцій і переконань громадськості, створюючи або вкорінюючи стереотипи, корисні для ЗМІ. Метафора створює асоціації, вигідні для ЗМІ, формує громадську думку і оцінку подій, що описуються в медіатекстах. Як зазначають дослідники Деніс Джемет і Аделін Террі, основні функції метафори в медіатексті: дезінформаційна, маніпулятивна та емоційно-оцінна [Denis Jamet, Adeline Terry 2020].

Іспанський дослідник Луз Ампаро Фахардо Урібе виокремлює **комунікативну функцію** метафори. Він пояснює, що метафорі не потрібно винаходити нові терміни, щоб дати початок новим трактуванням, але за допомогою переносу значення, гібридизації або інших подібних процесів вона змінює вже існуючі значення. Знання і накопичений досвід читача, а також контекст відіграють першорядну роль у розумінні комунікативних значень метафори. Звідси її корисність при поданні будь-якої інформації реципієнтам, у яких немає або дуже мало досвіду в певній галузі. Якби термінологія використовувалася прямо, ймовірно, більшість реципієнтів не могли б зрозуміти зміст викладу, але, якщо навпаки, автор використовує метафоричні ресурси для пояснення, він звертається до знання з інших областей яким читач вже володіє, і, таким чином, йому легше зрозуміти думку, яку хоче донести автор [Luz Amparo Fajardo Uribe 2006, p. 49].

Дрібнюк О.Т. відмічає, що метафора виконує у медіа дискурсі дві основні функції: **номінативну** та **комунікативну**. В першу чергу, вона використовується для фіксації знань, особливо в тих випадках, коли в реалії немає загальноприйнятого або хоча б такого значення, яке б влаштовувало автора. В даних випадках метафора використовується для створення найменування реалії чи явища. Така функція метафори називається номінативною. Друга функція, комунікативна, сприяє передачі інформації. Метафора дозволяє представляти інформацію адресату в короткій та доступній формі. В багатьох випадках метафора дає можливість передати інформацію, яку автор за певних причин вважає за потрібне не зазначати

прямо [Дрібнюк 2011, с. 141]. У зв'язку з цим комунікативна мета метафори полягає в мовному впливі з метою формування у реципієнта (індивіда або суспільства) або позитивного, або негативного ставлення до того чи іншого явища.

Як зазначає Торговець Ю.І., метафора виступає засобом **емоційної аргументації**, оскільки володіє високим оцінним потенціалом, образністю, тобто здатністю ефективно реалізувати авторську інтенцію і справити вплив на аудиторію. Вона привертає і утримує увагу, насичує текст виразними образами, здатними надовго зберегтися в пам'яті. Будучи одним з інструментів впливу, а часом і маніпулювання свідомістю та розумовим процесом, вона служить ефективним засобом вираження особистої позиції автора, виступає в ролі ущільнювача інформації. Внаслідок цього вибір метафор, що використовуються для передачі будь-якої інформації, може мати потужний ефект на аудиторію, яка сприймає інформацію. Метафоричний вислів передає більше інформації порівняно з буквальним і водночас наголошує на найсуттєвіших, з точки зору суб'єкта мовлення, ознаках реалії [Торговець 2014, с. 55].

Метафора характерна своєю інформаційною ємністю, яка пов'язана з її властивостями: 1) з'єднанням двох принципово відмінних один від одного способів осмислення світу: інтуїтивного і раціонального; 2) синтетичністю метафоричної моделі, що включає нову і вже відому інформацію; 3) компресивністю метафоричної одиниці, що представляє ознаку, значиму для відображення властивостей об'єкта, але при цьому асоціативно пов'язану з ситуацією в цілому [Мішанкіна 2015, с. 152].

Одним із рівнів реалізації метафори є вживання обумовлених нею номінацій які є практично клішованими позначеннями дійсності. Дрога М.А. та Фунікова С.В. вважають, що в сучасній періодиці метафора використовується для створення **образності і компактності** в плані мовних засобів, а також надає особливої **виразності та емоційності** мові, тим самим збільшуючи інформативну цінність і образність повідомлення за допомогою

асоціацій, що викликаються переносним вживанням слова. Таким чином, метафори беруть участь у виконанні найважливіших функцій публіцистики – переконання та емоційного впливу на адресата [Дрога, Фунікова 2016, с. 280].

Чудінов А.П. повідомляє, що інколи метафора вживається для впливу на емоційно-вольову сферу адресата і створення відповідного ставлення до певної реалі. Він виокремлює такі функції:

1) **Зображальна функція** – метафора допомагає зробити повідомлення більш образним, яскравим і важливим. Як відомо, для публіцистичних текстів метафоричне вживання слів вважається закономірним, на сторінках журналів та газет метафора є характерним засобом текстової експресії.

2) **Інструментальна функція** – метафора допомагає суб'єкту думати, формувати свої пенні уявлення про світ.

3) **Гіпотетична функція** – метафора дозволяє представити те, що не є до кінця усвідомленим, створити припущення про об'єкт.

4) **Моделююча функція** – метафора створює певну модель світу і досліджує взаємозв'язок між його елементами.

5) **Евфемістична функція** – метафора допомагає передати інформацію, яку автор через певні причини не зазначив [Чудінов 2018, с. 128].

Метафору можна вважати гіпотетико-когнітивною моделлю, за словами дослідниці Должикової С.Н., маючи на увазі її основну функцію: створення нових понять. Когнітивна метафора призводить до формування абстрактного значення. Доречно зазначити, що **ідентифікуюча та когнітивна функції** – це особливість метафори в світі знання [Должикова 2008, с. 127].

При когнітивному підході метафора розглядається як спосіб мислення, тому **когнітивна функція** метафори є однією з головних, на думку Освієнко А.С. Метафори – це зображення аналогових можливостей

людського мислення, вони вже закладені в інтелектуальній системі людини, виступають своєрідними схемами, за допомогою яких людина здійснює свою мислячу і соціальну діяльність. У мові засобів масової інформації концептуальна метафора реалізує експресивний потенціал, що сприяє пропаганді різних політичних ідей та поглядів [Овсієнко 2018, с. 78].

Мішанкіна Н.О. зазначає, що когнітивна метафора реалізує **гносеологічну** або **теоретико-пізнавальну функцію**. Метафорична модель є гносеологічною за своєю природою: результат гносеологічної метафоризації отримує закріплення в мові у вигляді найширшого спектра номінативних метафор. Це свідчить про наступне: метафора як загальногнітивний механізм зароджується в повсякденній пізнавальній діяльності та реалізується в побутовому дискурсі, вихідному для всіх інших [Мішанкіна 2015, с. 152].

Згідно з дослідженням Мінабутдінової А.Е. та Смірної О.О., когнітивна метафора являє собою невід'ємну частину газети, тому що дозволяє зробити статтю газети зрозумілою для читача. Безумовно, в газеті когнітивна метафора виступає як оперативне, гнучке і рухливе явище, яке задовольняє всім критеріям написання газетних статей. Когнітивні метафори в газетному дискурсі підкреслюють майстерність і винятковий стиль журналіста. З одного боку, когнітивна метафора відображає об'єктивний світ і наші знання про нього, з іншого боку передає індивідуальне і своєрідне бачення світу автором статті. Володіючи аксіологічним потенціалом, когнітивна метафора також об'єктивує реалії світу. Вони володіють колосальним ефектом емоційного впливу на читача, що підкреслює їх важливість використання в рамках ЗМІ. Саме завдяки когнітивній метафорі в газетному тексті вдається уявити якесь складне явище через щось відносно просте, зрозуміле для адресата, нове поняття стає добре знайомим, а абстрактне виступає в якості чогось конкретного [Мінабутдінова, Смірнова 2016, с. 148].

Одинецька Л.В. також підкреслює, що при когнітивному підході метафора розглядається як спосіб мислення, тому **когнітивна функція**

метафори є однією з головних. У мові засобів масової інформації когнітивна метафора реалізує **експресивний потенціал**, що сприяє пропаганді різних ідей та поглядів. Таке використання та функціонування метафори відповідає особливостям мови засобів масової інформації. Адже основним завданням ЗМІ є вплив на аудиторію та формування поглядів. Використання журналістами різних когнітивних метафор допомагає впливати на сприйняття людиною певних явищ і подій, формувати її світогляд, структурувати людське мислення, навчати прогнозувати альтернативні вирішення тієї чи тієї суспільно-політичної проблеми [Одинецька 2017, с. 45].

Метафори використовуються журналістами не тільки у самих текстах ЗМІ, але й у заголовках. Красавіна В.В. зауважує, що заголовок – перше й основне джерело інформації для читачів, які проглядають перші сторінки. За даними дослідників, 60–80% користувачів узагалі не читають текст новин чи статей, а отримують необхідну інформацію лише із заголовків. Заголовок виконує щонайменше три головних завдання – максимально стисло передає суть змісту публікації, привертає увагу читача до матеріалу та формує емоційне ставлення до тексту. На думку дослідниці, заголовок посилює прагматичну функцію мови як одну із найважливіших для мас-медіа, поєднуючи інформативну та емоційно-експресивну функції, за допомогою яких формується суспільна свідомість [Красавіна 2017, с. 186].

Як повідомляє Кузіна О.В., метафори покликані зробити заголовок більш виразним і «художнім», прикрасити його. При цьому яскраві авторські метафори в тексті ЗМІ – рідкість, пише дослідниця. Будучи проявом мовного мистецтва, яскраві метафори вимагають часу на створення і обдумування, а його у журналістів часто недостатньо. Найчастіше в заголовках використовуються метафори, в тій чи іншій мірі вже відомі, загальноприйняті [Кузіна 2019, с. 94].

Отже, можемо зробити висновок, що когнітивні метафори активно використовуються, як в самому тексті ЗМІ, так і в заголовках. Переносні

значення, що створює метафора, сприймаються різними людьми по-різному. Це залежить від їх віку, рівня освіченості, релігійних, політичних та інших поглядів. Влучне використання метафори в медіа дискурсі дозволяє прикрасити текст, підготувати і зацікавити, заінтригувати читача, а також передати максимум інформації в мінімальному обсязі. Вони надають йому ту інформацію, яку не завжди можна висловити словами. Метафора, поєднуючи в собі особливості експресивності, емотивності та оцінності, максимально об'єктивно описує картини світу. Це є найважливішим для читача, який отримує інформацію, що зазвичай вже частково оброблена автором, що полегшує її засвоєння. Серед головних функцій, що виконує метафора в медіа тексті можна виділити номінативну, комунікативну, емотивну, аргументативну та когнітивну функції. Таким чином використання метафори, це один із прийомів мовної виразності, який дозволяє авторам статей певною мірою впливати на думку читача та маніпулювати нею. Саме маніпулятивний потенціал метафори у медіа дискурсі буде детально розглянутий у наступному підрозділі.

1.3 Маніпулятивний потенціал метафори у медіа дискурсі

Відомо, що мова ЗМІ є найпопулярнішим засобом ведення інформаційних війн. Нові медіа реалізують можливість впливу на суспільну свідомість настільки інтенсивно, що маніпулятивний вплив вважається однією з найважливіших функцій засобів масової інформації. Булатова О.І. у своїй роботі повідомляє, що використання в текстах ЗМІ певних мовних засобів дозволяє впроваджувати в свідомість читача, глядача, слухача ідеї, образи, асоціації, стереотипи, які можуть непомітно змінити його ставлення до певного предмету, явища, групи явищ, трансформувати картину світу. ЗМІ

розраховані на широку різноманітну аудиторію, яка відчуває до них певну довіру, тому така думка є цілком доречною [Булатова 2016, с. 17].

Горіна О.В. визначає маніпуляцію як вплив на свідомість та емоції людини, що нею не усвідомлюється і викликає дії (думки, відчуття), які бажані для маніпулятора і не співвідносяться з істинними бажаннями «жертви», можливо, навіть суперечать їм. По-перше, в маніпуляції головне – вплив на психіку, на свідомість та емоції людини. По-друге, вплив це приховане, неявне, що не кидається в очі, що вимагає сил, часу, знань для викриття. По-третє, маніпуляція має спонукальний характер. Мета маніпулятора – викликати емоції, сформувати думку, ставлення, викликати відчуття, спровокувати на вчинок і т. д [Горіна 2016, с. 6].

Головна ідея дослідників, що вивчають механізми маніпуляції суспільною свідомістю з точки зору лінгвістики, полягає в тому, що маніпулятивний вплив розглядається крізь призму мовного втілення, в якому знаходить своє відображення світосприйняття автора, його світоглядна позиція, морально-етичні принципи [Богатирьова 2016, с. 52].

Озюменко В.І. підкреслює, що мовне маніпулювання стало однією з найважливіших функцій сучасних засобів масової інформації поряд з інформаційною, освітньою та рекламною. Вплив на аудиторію може відбуватися як у відкритій формі, через відкрите переконання, що впливає на розум адресата, так і в прихованій, маніпулятивній формі, що впливає на його підсвідомість. Переконання і маніпуляція близькі поняття, але повністю вони не збігаються. Маніпуляція головним чином здійснюється через текст, перш за все текст ЗМІ, тому носить дискурсивний характер [Озюменко 2017, с 206].

У текстах газети і журналу особливу роль відіграє мовне маніпулювання, що здійснюється за допомогою різних мовних засобів, серед яких метафора відіграє одну з ключових ролей, адже є одним з найбільш дієвих засобів впливу на аудиторію. Метафора моделює сприйняття

реальності, оскільки здатна виступати в ролі механізму, за допомогою якого організовується сприйняття навколишньої дійсності [Булатова 2016, с. 17].

Сьогодні особливий інтерес до дослідження метафори викликаний, перш за все, її когнітивними можливостями і високим потенціалом як засобу маніпуляції свідомістю. Як зазначав відомий іспанський філософ, Хосе Ортега-і-Гассет, «метафора потрібна нам не тільки для того, щоб зробити нашу думку доступною для інших людей; вона необхідна нам самим для того, щоб об'єкт став доступний нашій думки. Метафора не тільки засіб вираження, метафора ще й важлива зброя мислення, за допомогою якої нам вдається досягти найвіддаленіших ділянок нашого концептуального поля. Об'єкти до нас близькі, легко осягаються, відкривають доступ до далеких і тікаючих від нас понять. Метафора подовжує руку інтелекту» [Ортега-і-Гассет 1990, с. 68].

Ще з часів античності метафора була представлена як один з основних засобів, що прикрашають ораторську мову, а тепер це провідний спосіб мислення та інструмент впливу, що володіє сильним маніпулятивним ефектом, пише дослідниця Гаріпова А.Р. Метафора є найяскравішим прикладом мовного маніпулювання масовою свідомістю, вона неявно впливає на аудиторію, і за нею ховається заклик до тих чи інших дій [Гаріпова 2013, с. 3].

Як зазначає Найдіна Д.С., використання метафори являє собою один із прийомів досягнення маніпулятивного ефекту, а використання метафоричної моделі – тактикою. Таким чином, метафора виконує світомоделюючу функцію: її використання направлено на створення подібної системи, яка визначить характер інтерпретації складних об'єктів маніпулювання. У подібних випадках використовуються метафори, які стосуються ключових дискурсивних метафоричних моделей, і актуалізація лише одного метафоричного вираження викликає весь комплекс образів, закладених в моделі [Найдіна 2013, с. 15].

Дослідник Лященко О.А. стверджує, що для того, щоб значення метафори справило прагматичний вплив на реципієнта, він повинен володіти достатнім рівнем фонових знань. Однак прибічники осмислення сутності метафори з позицій прагматики тексту цілком справедливо вказують і на її конкретне, ситуативне значення. Дослідник пише, що у випадку, коли читачеві не вистачає відповідних знань або інтересу до вихідної області, метафора з меншою ймовірністю вплине на його ставлення або поведінку. Крім необхідних фонових знань, архетипічних символів культури, реципієнт так званої «якісної» преси повинен добре володіти поточною ситуацією, щоб правильно зрозуміти точку зору автора, сформулювати свою думку про аналізовані події та явища. У ситуації односторонньої комунікації, коли ЗМІ нав'язують читацькій аудиторії систему цінностей та інтерпретацію фактів під певним кутом за допомогою дієвих експресивних засобів, у тому числі й метафори, читачеві важливо не тільки їх розуміти, а й критично осмислити [Лященко 2014, с. 149].

Науковець Кара-Мурза С.Г. підкреслює, що поетично виражена думка завжди відігравала величезну роль в об'єднанні людей та програмуванні їхньої поведінки, і ставала навіть матеріальною силою. Він пише, що метафори, включаючи асоціативне мислення, дають величезну економію інтелектуальних зусиль. Саме цим активно користуються журналісти, які ставлять на меті маніпуляцію свідомістю [Кара-Мурза 2017, с. 126].

Маніпуляція викликає зміну думки читачів і змушує їх прийняти запропоновану точку зору, тобто впливає на формування бачення світу. Маніпуляцію можна розглядати водночас як переконання. Метафори часто використовуються як інструменти переконання або маніпуляції тому, що вони, перш ніж стати предметом мови і дискурсу, є предметом думки. Кожна метафора може бути тонким способом виділити те, у що людина хоче вірити, і уникнути того, з чим не бажає мати справу [Denis Jamet, Adeline Terry 2020].

Шепель Ю.А. також звертає увагу на те, що метафора – значимий інструмент маніпуляції суспільною свідомістю. Загалом, когнітивний та впливовий потенціал концептуальних метафор використовується в багатьох дискурсах, де часте або навіть переважне застосування одних і тих же базових образів по відношенню до певних явищ дійсності змушує «бачити» їх в необхідному руслі. Тому метафори в цьому різновиді мови є інструментом здійснення соціальної влади і мають більші можливості для маніпуляції свідомістю та поведінкою [Шепель 2017, с. 17].

Метафора структурує наше сприйняття, мислення і діяльність, на думку Хабарової Н.А. Вона є експресивним вираженням інформаційної спрямованості з чітким когнітивним компонентом, який розкриває потенціал функцій впливу і маніпулювання. Прагматика когнітивної метафори ґрунтується на принципах функцій впливу, маніпулювання і аргументативної функції, які реалізуються в вербальному і візуальному насиченні публіцистичних текстів [Хабарова 2017, с. 203].

Метафора образно висловлює думки автора, а також формує сприятливе для автора відношення до події, що описуються в медіатексті. Самкова М.А. звертає увагу на метафоричну аргументацію, що використовується для впливу на думку аудиторії. У медіатекстах, що вводять в оману, мета метафори – передати нам не об'єктивну інформацію, а негативну інформацію, зашифровану у вигляді образних засобів, які формують думку. У деяких випадках метафора відтворюється засобами масової інформації, щоб створити стереотипи або нагадати про них публіці. Метафоричні зображення активують стереотипи, що значно прискорює швидкість подачі і сприйняття інформаційного повідомлення. У медіатексті метафора використовується для посилення реакції читачів на інформацію [Самкова 2019 с. 102].

Отже, можемо зробити висновок, що метафора виступає одним із найважливіших компонентів мови газети та журналу. Вона являє собою не стільки прикрасу мови, скільки особливий вид сприйняття навколишнього

світу, який формує не тільки уявлення про предмет, але й дозволяє впливати на велику аудиторію. Саме цим пояснюється широке застосування метафори у текстах ЗМІ. Її вживання зумовлене бажанням автора зробити слово емоційнішим, впливовішим. І тому можна сказати, що метафора – це засіб маніпулювання. За допомогою метафори журналіст може змусити читача замислитися над актуальними питаннями сьогодення та впливати на формування його думки, керувати нею. Таким чином, метафора є найпродуктивнішим засобом збагачення мови та інструментом впливу на людське мислення. У наступному підрозділі нами були розглянуті методики дослідження метафори у медіа дискурсі.

1.4 Методика дослідження метафори у медіа дискурсі

Активне дослідження метафори у медіа дискурсі призвело до формування багатьох методик її дослідження у ньому. Дослідник Будаєв Е.В. за методом дослідження виділяє чотири основні типи дослідження метафоричних моделей:

1. Методика дослідження когнітивних метафор, що об'єднуються сферою-мішенню метафоричної експансії. До цієї групи належать дослідження, автори яких аналізують, які метафори (метафоричні моделі) актуалізуються для осмислення певної понятійної сфери-мішені. Методика дозволяє досліджувати як метафори в дискурсі різних країн відображають протилежні оціночні поняття. В рамках цієї методики зіставляються однотипні ситуації або однотипні феномени.

2. Методика дослідження когнітивних метафор, що об'єднуються сферою-джерелом метафоричної експансії. При використанні цієї методики дослідники намагаються зіставити внутрішньо властиві характеристики і типові прагматичні смисли метафор певної сфери-

джерела в різних лінгвокультурах. Порівняльні дослідження із застосуванням такої методики можуть бути проведені на прикладі різних сфер-джерел, наприклад: «Дім», «Дорога», «Війна», «Сім'я» та інші.

3. Методика дослідження когнітивних метафор в дискурсі адресанта комунікації. Відправною точкою для порівняльного дослідження може служити не концептуальна сфера, а адресант комунікації. Така методика дозволяє виявити загальні закономірності метафоричного моделювання дійсності та стандартні сценарії, які актуалізуються адресантом комунікації для маніпуляції суспільною свідомістю.

4. Методика порівняльного дослідження базових когнітивних структур, структуруючих метафоричні моделі. Дана методика спрямована на моделювання когнітивних структур загального рівня категоризації навколишнього світу (образ-схеми, опозиції, стереотипи та інші) шляхом зіставлення метафоричних моделей в різних лінгвокультурах [Будаєв Е.В. 2007].

Перейдемо до огляду обраних нами методів дослідження метафори. Серед перерахованих, ми обрали методику дослідження когнітивних метафор, що об'єднуються сферою-мішенню метафоричної експансії.

Нами буде широко застосовуватись **описовий метод** за допомогою якого мовознавці описують такі одиниці мови, як: слова, морфеми, фонеми, конструкції, а також вивчають функціонування мови. Описовий метод дуже розвинутий, адже граматики мов світу та різні словники, такі як синонімічні, антонімічні, тлумачні, фразеологічні, орфоепічні, орфографічні, вже були створені. Кочерган М.П. пише, що описовий метод пов'язує мовознавство з усіма суспільними потребами. За допомогою цього методу ми будемо визначати особливості функціонування метафор у медіа дискурсі. Опис змісту метафоричних концептів на семантичному і когнітивному рівнях; опис структури метафоричних концептів – їх ядра, пріядерной зони і периферії; опис структури реконструйованої метафоричної концептосфери – її ядерної, пріядерной і периферійної зон [Кочерган 2006, с. 11].

Метод суцільної і часткової вибірки буде використовуватись нами для збору і накопичення фактологічного матеріалу, у мірі їх появи в процесі читання тексту. Борисенко Н.Д. пише, що суцільна вибірка передбачає фіксацію всіх випадків появи певного явища у тексті, словнику. Механічна вибірка забезпечує розподіл одиниць, що досліджуються рівномірно по генеральній сукупності [Борисенко 2010 с. 51].

Наступний метод, що буде нами використовуватись, **семантико-когнітивний**. Сутність такого підходу, полягає в тому, що в основі аналізу семантики метафоричних номінацій і побудови метафоричних моделей, можна встановити базові метафоричні концепти, властиві носіям певної етнокультури, а також загальні закономірності метафоричної концептуалізації та репрезентації світу, характерні для конкретного історичного періоду. При семантико-когнітивному підході ми будемо розглядати метафору як ментально-вербальний конструкт, що слугує для характеристики та номінації будь-якого об'єкта і створювання на основі його аналогії або асоціативної подібності з іншим об'єктом, які вже мають найменування. Дослідниця Кравцова Ю.В. стверджує, що семантико-когнітивний аналіз фактів метафоризації передбачає вивчення метафор як засобів мови і репрезентації метафоричних концептів. Метод орієнтований на інтегративний опис даного явища мови і мислення [Кравцова 2011, с. 47].

Метод контекстуального аналізу буде застосовуватись нами для встановлення статусу тексту відносно інших текстів, його значимості в соціокультурному контексті, а також на реконструкцію авторського задуму, мотивів і цілей, загального змісту, рецептивної спрямованості тексту тощо. Алексенко С.Ф. повідомляє, що контекстуальний аналіз передбачає два етапи: контекстуалізацію та інтерпретацію. За словами дослідниці, перший спрямований на вияв жорсткої системи безперервного контексту, в межах якого здійснюється розвиток відповідної теми й розкриття концепту тексту. На підставі контекстуалізації здійснюється другий етап контекстуального

аналізу – інтерпретація інформації, закладеної в тексті, встановлення авторської мети та стратегій впливу на читача тощо [Алексенко 2020, с. 21].

У ході нашого дослідження ми будемо використовувати методичку опису метафоричної моделі, запропоновану А.П. Чудіновим, в якій слід охарактеризувати:

1) вихідну понятійну область (сферу-джерело), тобто понятійну область, до якої належать неметафоричні сенси охоплених моделлю одиниць;

2) нову понятійну область (сферу-мішень), тобто понятійну область, до якої належать метафоричні сенси охоплених моделлю одиниць;

3) фрейми, що відносяться до даної моделі, кожен з яких сприймається як фрагмент наївної мовної картини світу. Ці фрейми спочатку структурують вихідну концептуальну сферу (сферу-джерело), а в метафоричних сенсах служать для нетрадиційної ментальної категоризації сфери-мішені [Чудінов 2005, с. 184].

Отже, використання контекстологічного, описового та семантико-когнітивного методів, а також методу суцільної та часткової вибірки метафоричних висловів дозволить, на нашу думку, комплексно і всебічно описати основні метафоричні моделі в рамках концепту «ОСВІТА» в сучасному іспаномовному медіа дискурсі.

РОЗДІЛ 2 ФУНКЦІОНУВАННЯ КОГНІТИВНОЇ МЕТАФОРИ В ІСПАНОМОВНОМУ МЕДІА ДИСКУРСІ

2.1 Метафоричні моделі в рамках концепту «ОСВІТА» в сучасному іспаномовному медіа дискурсі

У цьому підрозділі буде розглянута когнітивна метафора, що використовується журналістами щодо сфери освіти, адже освіта нерозривно пов'язана з сучасним суспільством, його культурним, соціальним і суспільно-політичним життям. Дуже часто тема освіти підіймається у текстах ЗМІ та преси. У зв'язку з цим, доцільно розглядати освітні метафори в текстах сучасної іспанської преси.

Для проведення дослідження ми відібрали та розглянули 75 прикладів когнітивних метафор, які зафіксовано у мові сучасних іспанських засобів масової інформації, у розділі «Освіта». Когнітивна метафора завжди використовувалась при обговоренні проблем освіти, адже роль освіти в соціокультурній системі та в житті кожної людини може бути виражена за допомогою метафор. Даний розділ присвячено вивченню когнітивних механізмів метафоричної репрезентації концепту «Educación» в сучасному іспанському газетно-публіцистичному дискурсі, виявленню домінантних концептуальних ознак, що актуалізуються метафорами, а також визначенню когнітивних класифікаторів, що сприяють вербалізації тих чи інших ознак концепту.

Відібрані нами приклади ми будемо розподіляти за класифікацією Чудінова А.П. Для метафоризації концепту «Educación» використовуються різні типи метафор, такі як природоморфна, артефактна, соціоморфна та антропоморфна. Детальніше ми їх розглянемо та опишемо у ході дослідження.

Для роботи над практичною частиною було відібрано 30 статей з іспанських газет «El País», «El Mundo» та «ABC», що освітлюють освітні події сьогодення.

Кожна метафорична репрезентація концепту «Educación» служить для зосередження уваги на тому, що вважається суттю навчального процесу. Розглянемо детальніше, яку роль навчальний процес відіграє в житті людини на прикладах когнітивних метафор, які були відібрані зі статей, що відносяться до розділу «La educación». У ході дослідження ми побачили, що для подання концепції «la educación», близько десяти раз використовуються метафори зі сферою джерелом «el camino», що є прикладом **природоморфної метафори**. Даний тип метафори використовує джерела метафоричної експансії з понятійних сфер «Тваринний світ», «Світ рослин», «Світ неживої природи» (ландшафт, метеорологія, стихії та інших), тобто соціальні реалії усвідомлюються у концептах природи, що оточує людину.

Когнітивна метафора «EDUCACIÓN – CAMINO» розкриває поняття сфери-мети «la educación» (освіта) в результаті порівняння його зі сферою-джерелом «el camino» (дорога, шлях). В наступних прикладах концепт «el camino» (шлях, дорога), має позитивну оцінку та наголошує на важливості, складності та довготривалості процесу освіти в житті кожного. Таким чином освіту можна порівняти зі шляхом, який веде до майбутнього, до мрії, до професії, до успіху:

- *«La educación es el camino más corto para lograr una sociedad mejor»* [El País 02.02.2018]. Назва проекту, який підтримується газетою «El País», що надає простір для знань, інновацій, обміну ідеями для викладачів, студентів, дослідників тощо. Вона являє собою приклад когнітивної метафори та перекладається як «Освіта – це найкоротший шлях досягнення кращого суспільства». Концепт «шлях» вказує на важливість освіти для суспільства.
- *«La educación es un camino largo, a veces difícil, pero tiene que ser siempre en la misma línea»* [El País 05.09.2016]. Автор вказує на те, що

освіта – це довга дорога, іноді складна, але вона повинна бути неперірвною, адже освіта – це довгий або навіть нескінченний період в житті кожної людини.

- «*Corremos el riesgo de vaciar de contenido el sentido y la potencialidad de la educación si no tenemos un mínimo de crítica con criterio para abordar con sensatez algo imposible de simplificar. Las recetas perfectas o las soluciones mágicas en educación no existen. Por el contrario, sí orientaciones y procesos más adecuados que otros que se deben conjugar con todo tipo de factores: contexto, cultura, situación económica y política, cuerpo docente, etc. **La educación es un camino, no un objetivo***» [El País 26.01.2018]. Освіта також проходить свій особистий шлях змін та вдосконалення. Автор пише, що ідеальних рецептів чи чарівних рішень в освіті не існує, освіта – це шлях, а не мета.
- «*La tecnología permite que cada alumno siga un camino de aprendizaje diferente, individualizado, único, adaptado a sus necesidades, a sus intereses y a su propio ritmo de aprendizaje*» [El Mundo 29.12. 2018]. Технологія дозволяє кожному студенту йти по різному, індивідуалізованому, унікальному навчальному шляху, адаптованому до його потреб, інтересів та за власним темпом навчання.

Широку розповсюдженість здобули метафори, джерелом створення яких є **артефактна сфера**. Використання авторами артефактних метафор є результатом того, що людину оточує безліч різних предметів, які є більш зрозумілими через повсякденний контакт, ніж абстрактні поняття. Це створює передумову уподібнення деяких предметів чи явищ навколишнім предметам. Наприклад, сфера-мета «освіта» порівнюється з «мостом» – «EDUCACIÓN – PUENTE»; «ключем» – «EDUCACIÓN – CLAVE»; «протиотрутою» – «EDUCACIÓN – ANTÍDOTO»; «інструментом» – «EDUCACIÓN – INSTRUMENTO»; «дверима» – «EDUCACIÓN – PUERTA»; «планкою» – «EDUCACIÓN – PLANCA»; «подарунком» – «EDUCACIÓN – REGALO»; «порогом» – «EDUCACIÓN – UMBRAL»:

- «*Para la Magister María Belén Mendé, especialista en gestión e innovación educativa y rectora de la Universidad Siglo 21, la universidad privada más grande de toda Argentina con una matrícula de más de 70 mil alumnos, el momento de inflexión toca a todos los ámbitos de la vida humana moderna y éstos, a su vez, atañen a un nuevo umbral para la educación*» [El País 28.10.2021]. Метафорична модель «EDUCACIÓN – UMBRAL» розкриває думку про те, що зміни створюють для освіти нові пороги, нові рівні. Реформи – це завжди можливість для освіти вийти на новий рівень.
- «*Y amigos, el puente entre este hoy y ese mañana que queremos tiene un nombre y se llama EDUCACIÓN. Y miren que es un puente largo y difícil de cruzar*» [ABC 17.10.2010]. В даному випадку, окрім шляху, освіта виступає у значенні «міст», який також можна інтерпретувати як дорогу, що поєднує сьогодні і завтрашній день. Це довгий і важкий міст, який потрібно перетнути, пише автор, використовуючи модель «EDUCACIÓN – PUENTE». Освіту можна вважати мостом, адже це та сама дорога, що дає можливість перейти до кращого життя, створити своє майбутнє, вплинути на нього.
- «*Nosotros decidimos proporcionar momentos de paz o de guerra a nuestros hijos..., creo que esa educación será la clave de vivir por fin en una sociedad en paz*» [El Mundo 03.11.2019]. Автор порівнює освіту з ключем, «EDUCACIÓN – CLAVE». Освіта – це ключ до життя у мирному суспільстві. Таким чином, автор підкреслює роль освіти в нашому майбутньому.
- «*Es tan vital la educación, ese antídoto eficaz contra todos los miedos, las barreras mentales y las creencias limitantes, que su falta está asociada a trastornos de ansiedad, del estado de ánimo y adaptativos*» [El Mundo 03.11.2019]. Освіта настільки життєво важлива, що є ефективною протиотрутою від всіх страхів, ментальних бар'єрів і обмежуючих переконань, його недолік пов'язаний з тривогою, настроєм і

адаптивними розладами. Автор використовує метафоричну модель «EDUCACIÓN – ANTÍDOTO».

- «*Sólo desde la unidad podemos combatir esta lacra, donde la **educación, la formación y la sensibilización son los verdaderos instrumentos de lucha contra este terrorismo machista***» [El Mundo 15.06.2021]. Автор використовує когнітивну метафору «EDUCACIÓN – INSTRUMENTO», тобто освіта, навчання та обізнаність є справжніми інструментами боротьби.
- «*Desde hace años, avisamos de que hay 258 millones de niños y niñas sin acceso a la escuela. Ahora, tenemos un 60% de niños que no pueden ir a clase. Es incalculable el daño porque **la educación es la puerta a todos los derechos***» [El Mundo 18.09.2020]. Бачимо вдале використання автором моделі «EDUCACIÓN – PUERTA». Освіта – це двері, що відкриваються до всіх прав людини, адже освічені люди мають безліч можливостей, перед ними відкриваються будь-які двері.
- «*Los jóvenes de hoy en día se enfrentan a desafíos que sus abuelos no podrían ni haber imaginado y, si desean prosperar en un futuro incierto, una **educación creativa no es un lujo, es el mejor regalo que podemos darles***» [El Mundo 29.12.2018]. Автор використовує метафоричну модель «EDUCACIÓN – REGALO». Сьогодні молоді люди стикаються з проблемами, яких їх бабусі та дідусі не могли уявити, і якщо вони хочуть процвітати у невизначеному майбутньому, творча освіта – це не розкіш, це найкращий подарунок.
- «*La idea motora y sostenimiento de este proceso de transformación fue la certeza, compartida por todo el equipo docente, del carácter moral de la justicia social. **La educación era considerada una poderosa palanca para conseguirla***» [El País 13.06.2021]. Іноді освіта відіграє суттєву роль у досягненні певної мети і автор звертає на це увагу за допомогою метфоричної моделі – «EDUCACIÓN – PLANCA».

У рамках **соціоморфної метафори** представлені моделі, що використовують як сферу-джерело різні явища соціального життя. У ході дослідження ми зустріли соціоморфні метафори, утворені в результаті проєкції когнітивної області пов'язаної з життям соціуму на когнітивну область «навчання». Наприклад: «право» – «EDUCACIÓN – DERECHO»; «суспільне благо» – «EDUCACIÓN – BIEN PÚBLICO»; «спільне благо» – «EDUCACIÓN – BIEN COMÚN»; «жертва» – «EDUCACIÓN – VÍCTIMA»; «архітектура» – «EDUCACIÓN – ARQUITECTURA»; «гра» – «EDUCACIÓN – JUEGO»; «джерело багатства» – «EDUCACIÓN – FUENTE DE RIQUEZA»:

- *«Sabemos que sin educación, la vida no se sostiene. La educación es un derecho que abre puertas a otros derechos, es la principal herramienta para salir de la pobreza y para impedir que esta se transmita de generación en generación. Es un derecho y un bien público que permite a las personas crecer y desarrollarse, lo que fomenta sociedades sólidas y cohesionadas»* [El País 26.10.2020]. Використовуючи метафоричну модель «EDUCACIÓN – DERECHO» автор висловлює думку, що навчання – це право людини на яке ніхто не може посягати. Освітній процес тісно пов'язаний із життям соціуму. У прикладі освіта зображається як найперше право яке відкриває шляхи до інших прав людини.
- *«Parto de que la educación es un bien público que el Estado debe garantizar»* [El Mundo 18.09.2020]. Освіта – це суспільне благо, яке держава має гарантувати. Бачимо ще одну соціоморфну метафоричну модель «EDUCACIÓN – BIEN PÚBLICO».
- *«La educación es un bien común que nos pertenece a todos, del que somos parte y al que, con nuestro comportamiento, como ciudadanas y ciudadanos, profesionales... debemos contribuir»* [El País 13.06. 2021]. Метафорична модель «EDUCACIÓN – BIEN COMÚN» розкриває думку, що освіта – це спільне благо, благо, що належить усім громадянам, яке дозволяє людям рости та розвиватися, та яке сприяє формуванню міцного та згуртованого суспільства.

- «*Y, no obstante, la educación es una de las primeras víctimas en las crisis, ya sean económicas, sanitarias o guerras, como la crisis del ébola o los conflictos de Siria y Nigeria*» [El País 08.07.2015]. На освітній процес дуже сильно впливають негаразди суспільно-політичного життя громадян. Так, автор статті пише, що освіта є першою жертвою кризи, використовуючи модель «EDUCACIÓN – VÍCTIMA». Тобто на освіту дуже помітно впливають усі негативні події, що відбуваються у тій чи іншій країні.
- «*La arquitectura del sistema educativo obligatorio que se está configurando conduce a un trayecto de salida ineludiblemente condicionado por la presencia de una prueba evaluadora global para la obtención del título de graduado en secundaria. Ello significa que la finalidad de la enseñanza de todas las materias integrantes del último curso de ESO estará destinada, no al aprendizaje significativo de conocimientos, sino al adiestramiento para la superación de la propia prueba*» [El País 17.12.2012]. Автор проводить паралель між освітою та архітектурою, «EDUCACIÓN – ARQUITECTURA». Порівняння є влучним, адже освіта складається з різних рівнів та моделей, терпить безліч реформ та змін. Таким чином освіта що разу вибудовується як архітектура.
- «*Las reglas del juego en la educación superior están cambiando: los estudiantes son nativos digitales y esperan de su institución educativa el mismo tipo de experiencia e interacciones que pueden tener con marcas de consumo, como Amazon o Netflix*» [El País 02.11.2021]. «Правила гри у вищій школі змінюються». Автор статті використовує модель «EDUCACIÓN – JUEGO» порівнюючи вищу освіту з грою підкреслюючи таким чином думку, що учні та викладачі є головними героями, які найперші відчувають зміни та завжди повинні слідувати новим вимогам та правилам освітнього процесу.
- «*Tenemos que continuar con el seguimiento y el apoyo psicosocial que empezamos en el confinamiento, sobre todo para que los padres sean*

conscientes de que la mayor fuente de riqueza y la mejor inversión es la educación de sus hijo» [El País 01.10.2021]. У країнах третього світу, де дітям важко здобувати освіту, тим паче в умовах пандемії, вчителі та батьки всіма силами намагаються допомогти своїм дітям продовжувати навчання. Вони впевнені, що найбільше джерело багатства та найкращі інвестиції – це освіта їхніх дітей. Бачимо метафоричну модель «EDUCACIÓN – FUENTE DE RIQUEZA».

Антропоморфні метафори актуалізують концепт «освіта» за допомогою характеристик, що притаманні людині. У цьому випадку автори моделюють освітню діяльність виключно за людською подобою, що дозволяє краще уявити складні процеси, які відбуваються у сфері освіти. Розглянемо на прикладах метафоричну модель «EDUCACIÓN – HUMANO»:

- *«Casi todos los sectores de la economía están en una etapa de transición, lo que pasa es que hasta hace poco la educación no se hacía cargo, o no se daba cuenta, de que la revolución tecnológica nos venía pisando» [El País 28.10.2021]. У даному прикладі сфера-мета «освіта» наділяється здібностями людини «брати відповідальність» та «усвідомлювати». Висловлюючись таким чином, автор узагальнює, що усі, хто пов'язаний з освітньою діяльністю не брали на себе відповідальність або не усвідомлювали, що починається технологічна революція.*
- *«Educación crea siete materias y reformula el contenido de todas las demás para adaptarlas al nuevo modelo de aprendizaje. Los institutos ofrecerán cinco ramas formativas en lugar de las tres actuales» [El País 28.10.2021]. Автор наділяє освіту людською здібністю створювати та переформулювати предмети, щоб адаптувати їх до нової моделі навчання.*

Отже, відібрані нами метафоричні моделі демонструють довгий та іноді тернистий шлях пізнання. Але незважаючи на всі труднощі, процес навчання зображається журналістами як приємний та незвичайний час у житті кожної людини. Класифікуючи метафоричні моделі за типами, що

виділив А.П. Чудінов, ми можемо зробити наступні висновки: найуживанішим типом метофор, що розкриває абстрактний концепт «освіта» виявилися соціоморфна та артефактна метафори, до кожного з якої, можна віднести по 6 метафоричних моделей. Соціоморфні та артефактні метафоричні моделі охоплюють найзрозуміліші для читачів повсякденні поняття, тому вони користуються популярністю серед авторів. Серед природоморфних метафоричних моделей особливу увагу привернула модель «EDUCACIÓN – CAMINO», що найкраще дає зрозуміти читачам місце освіти у житті кожного. Щодо антропоморфної метафори, вона застосовується до всіх сфер життєдіяльності людини, що робить її особливим джерелом створення яскравих образів реалій у сфері освіти.

2.2 Метафоризація учасників освітнього процесу в іспаномовному медіа дискурсі

Перший крок людини у суспільство починається зі школи та освіти. Метафора розглядається як інструмент для отримання інформації про переконання, думки і міркування журналістів та соціуму щодо вчителів, учнів, оцінок, процесу навчання та інших елементів, які є частиною педагогічної професії. У процесі соціалізації багато факторів впливають на подальше навчання дітей в школі, це спілкування дитини з учителем та поведінка вчителя. Важливий аспект цього розділу полягає в тому, щоб розглянути області метафоризації сфери-джерела, а саме систему зображень, які використовуються для позначення понять «учень», «учитель», «школа». Дане дослідження є практично необхідним, тому що допомагає визначити місце вчителя і школи в житті учнів.

Арсенал метафор у ЗМІ, які є ключовими поняттями педагогіки, значною мірою відображає реальне ставлення журналістів до освіти та

всього, що з нею пов'язано. Вони дають певні образи вчителям, учням, школі, що підкреслюють їх прагнення висловити свої ідеї образно і чітко. Нами були досліджені такі сфери-цілі як «вчитель» (el profesor, el docente), «школа» (la escuela), «учень» (el alumno, el estudiante). Було з'ясовано, що до кожної зі сфери-мети відносяться різні типи метафор за сферами джерел: антропоморфні, природоморфні, соціоморфні та артефактні.

За результатами нашого дослідження з концептом «вчитель» (el profesor, el docente) найчастіше зустрічаються антропоморфні метафори. Вчителя можна метафорично представити як «провідника» – «PROFESOR – GUÍA»; «агента» – «PROFESOR – AGENTE»; «спрямовувача» – «PROFESOR – ORIENTADOR»; «жертву» – «PROFESOR – VÍCTIMA»; «кравця» – «PROFESOR – SUERTE DE SASTRE»; «психолога» – «PROFESOR – PSICÓLOGO»:

- *«El papel de la escuela y de los profesores será de guía y de orientador aunque esto ya lo estamos viviendo hoy en día»* [El Mundo 29.12.2018]. Популярною серед авторів статей є когнітивна метафора «PROFESOR – GUÍA» (викладач – це направляючий, провідник, екскурсовод). Концептуалізація вчителя як екскурсовода та учня як туриста спирається на думку, що вчитель не тільки відповідає за передачу знань учням, але також повинен направляти та консультувати їх щодо того, як поводитися з ними у світі. У даному прикладі джерелом метафоричної моделі є концепт, вербалізований словом «гід». Однією з сем даного слова є «провідник, який супроводжує туристів або екскурсантів і розповідає історію пам'яток міста». Сферою-метою метафори «вчитель – гід» є поняття «учитель», яке в даному контексті має на увазі людину, яка вчить, наставляє, подає приклад, передає свій досвід і знання кому-небудь. Аналізуючи семи лексичних одиниць, можна виявити загальну характеристику: «пояснення; передача знань та досвіду», що характеризує вчителя. Дана модель зображує вчителя як джерело інформації, помічника у виборі шляху і виражає позитивну

оцінку. У даному випадку сфера-джерело «guía» також відноситься і до школи, адже роль школи та вчителів бути порадиниками та провідниками до великого світу та соціуму. У навчальному процесі часто зустрічаються перешкоди як для учнів, так і для батьків, тому вчитель та школа розглядаються як помічники.

- «*Ya pocos jóvenes quieren recibir lo que los profesores pueden dar, y eso puede ocasionar que **el profesor**, cansado de intentar dar algo que nadie quiere recibir, se erija como víctima y se aposente, de manera que impera el desapasionamiento*» [El País 31.03.2021]. У даному прикладі представлена метафора з негативною оцінкою, «PROFESOR – VÍCTIMA» («вчитель – жертва»). Сьогодні роль вчителя дуже не однозначна. Молоде покоління змінилося, ніхто не зацікавлений в знаннях, основною метою для них стало вивчити, щоб здати іспит та отримати оцінку. В такій ситуації автор розглядає вчителя як жертву, тому що він хоче дати знання, поділитися досвідом, але мало хто з учнів дійсно зацікавлений в цьому. Через таке ставлення до знань, вчителі можуть втратити будь-який інтерес до своєї роботи і ставитися до неї так само механічно, як і студенти до свого навчання.
- «*El máster en formación del profesorado de la Pompeu Fabra y la UOC también se está modificando con el objetivo de formar **docentes que sean agentes del cambio***» [El País 19.03.2018]. Когнітивна метафора «DOCENTE – AGENTE» представляє вчителя як агента, представника змін в освітніх реформах. Таким висловом автор хотів сказати, що викладачі важливі для змін, що відбуваються в освіті та суспільстві.
- «*El profesor, asegura, ya no podrá ser simplemente un especialista en su propia materia, sino que ha de tener una base de pedagogía, metodología, competencia digital... Y hasta convertirse en **una suerte de sastre** al llegar al aula: «Ha de llevar varios trajes. Es competente en lo suyo pero también digitalmente; es un docente psicólogo, capaz de estar con sus alumnos, apoyarlos y entenderlos; es un docente que conecta con las familias y que*

trabaja administrativamente con todos los documentos asociados que se le presentan, y es un docente que se maneja bien en cualquier circunstancia» [El País 11.03.2021]. У цьому прикладі представлено дві метафоричні моделі «PROFESOR – SUERTE DE SASTRE» та «DOCENTE – PSICÓLOGO». Вчитель не може бути просто фахівцем зі свого предмета, він повинен мати базу педагогічну, методологічну та цифрову компетентності і навіть ставати своєрідним «кравцем», коли заходить до класу. Він повинен бути компетентним не тільки у сфері свого предмету, але й у цифровому плані також; він – психолог, здатний бути зі своїми учнями у складних ситуаціях, підтримувати та розуміти їх; є вчителем, який спілкується з сім'ями і працює адміністративно з усіма відповідними документами, які йому пред'являються, і є вчителем, який добре поводить за будь-яких обставин. Таке перенесення має позитивну оцінку та підкреслює різносторонність професії вчителя.

- *«El profesorado es el protagonista del cambio en la escuela»* [El País 18.01.2015]. У даному прикладі автор також використовує антропоморфну метафору «PROFESOR – PROTAGONISTA», вказуючи на місце вчителя в освітньому процесі. Таким чином автор підкреслює, що вчитель – це головний герой, центральна персона у сфері освіти.

Наступними нами були виокремлені артефактні метафоричні моделі, серед яких особливу увагу привернула метафора «PROFESOR – CLAVE»:

- *«¿Qué intenta transmitir a los profesores? - Que en las aulas se produce un proceso casi mágico en el que ellos son la clave»* [El mundo 18. 09.2020]. Вчитель – це ключ до змін у школі. Перенесення ґрунтується на особливій ролі вчителя для освіти загалом, бо саме вчитель є важілем змін для освіти. Таким чином автор намагається пояснити важливість ролі вчителя. Вчителі – ключові в процесі освіти, бо вони ним керують, тому важливо, щоб вчитель був компетентним. Автор пише, що

необхідно зміцнювати своє початкове навчання та продовжувати його протягом своєї професійної кар'єри.

- *«Los docentes son clave. Es necesario fortalecer sus estudios iniciales y seguir la formación durante la carrera profesional»* [El País 29.05.2016]. Намагаючись покращити систему освіти та впроваджуючи реформи, необхідно впершу чергу звертати увагу на вчителів, їх потреби та побажання у навчанні, адже вони є головними та направляючими в процесі освіти.
- *«La clave este proyecto, pone de manifiesto Jose María, es el equipo excepcional de docentes»* [El País 18.01.2015]. Усі найголовніші реформи освіти відбуваються з подачі вчителів, тому, для впровадження буд-яких проектів, вчительський склад має бути на вищому рівні.

Важливість для вчителя розвиватись та вдосконалюватись можна підкреслити ще однією когнітивною метафорою – «DOCENTE – CALIDAD» (вчитель – це якість), адже рівень знань учнів залежить від компетентності вчителя, тому вчитель не повинен зупинятись вдосконалювати свої професійні навички. *«Todos los estudios fiables nos dicen que el factor determinante de la calidad de un sistema educativo es la calidad de sus docente»* [El País 29.05.2016]. «Усі достовірні дослідження говорять про те, що визначальним фактором якості освітньої системи є якість її вчителів», пише автор.

Усі представлені метафори зі сфери-мети «вчитель» дозволяють говорити про близькі стосунки учнів з учителем, що позитивним чином позначається на процесі навчання. Роль вчителя в якості гіда, психолога, кравця та інших, означає, що вчителі дбають не тільки про шкільні предмети, але також і про особисте життя учнів, про їх проблеми, труднощі. Учитель супроводжує учнів протягом багатьох років, стежить за їх злетами і падіннями, радіє за їх успіх і переживає за їх невдачі.

Наступна сфера-мета, яку ми розглянули – «la escuela» (школа), з якою часто зустрічаються антропоморфні метафори. Ми розглянули наступні

приклади метафоричних моделей: «ESCUELA – GUÍA», «ESCUELA – CASTRADORA»:

- «*En el tema de la tecnología, las familias confían en que **las escuelas pueden guiar** no solo a los alumnos sino a los padres mismos*» [El Mundo 29.12.2018]. Сім'ї впевнені, що школи можуть направляти не лише учнів, а й самих батьків. Таким чином школа також порівнюється з наставником, що направляє батьків.
- «*La escuela tradicional es castradora, mata expectativas*» [El País 19.03.2018]. Антропоморфна метафорична модель «ESCUELA – CASTRADORA» була виокремлена для вираження негативної оцінки подій. Використавши дану метафору, автор хотів сказати, що школа вселяє стереотипи, ніби дівчата неспроможні навчатися у технічній сфері, а діти з бідних сімей гірше вчаться і частіше залишаються на другий рік.

Окремо ми розглянули соціоморфні метафоричні моделі, серед яких виокремили найвиразніші: «ESCUELA – CEMENTERIO», «ESCUELA – ÁMBITO PROTECTOR», «ESCUELA – PUNTO DE PARTIDA»:

- «*La jequesa ha denunciado que "la educación se ve atacada" y que "las escuelas se han convertido en cementerios". Estudiantes y docentes se han convertido en refugiados, cadáveres que llegan a las costas europeas*» [El Mundo 04.11.2015]. Автор статті метафорично порівнює школу зі цвинтарем під час військових дій на сході. Нажаль у країнах де досі тривають війни, освіта знаходиться під загрозою, тому даний метафоричний вислів яскраво підкреслює ситуацію та має негативну оцінку.
- «*Para muchos niños, la escuela es el único ámbito protector que pueden disfrutar. Las escuelas deben ser centros de irradiación que atraigan y dirijan esfuerzos sociales para ayudar a sus alumnos*» [El Mundo 29.05.2016]. Наступна метафора, продовжує тему та висловлює протилежну думку. Автор запевняє, що для багатьох дітей школа – це

єдине захисне середовище, яким вони можуть насолоджуватися. «Школи мають бути центрами «випромінювання», які залучають та очолюють соціальні зусилля, щоб допомогти своїм учням», пише автор.

- «*Las escuelas son un punto de partida importante para mejorar los hábitos de higiene de toda la familia, ya que los niños transmiten a sus padres lo que aprenden en las aulas*», explica Tom Slaymaker, de Unicef» [El País 28.08.2018]. У даному прикладі автор називає школу «відправною точкою», щоб зазначити, що школа є початком, місцем, де для дитини все тільки починається, і все, що вона бачить та вивчає в школі, вона передає своїй родині. Можна сказати, що школа є відправною точкою для майбутнього покоління у багатьох питаннях. Тому автор вжив дану метафору для визначення важливості ролі, яку відіграє школа в прищепленні хороших звичок дітям, таких як гігієна, наприклад.
- «*La escuela es el mejor inicio para una sociedad inclusiva*» [El País 19.07.2018]. Школа – найкращий початок для інклюзивного суспільства. Метафора «ESCUELA – INICIO» представляє школу у порівнянні з початком тому, що саме зі школи починається шлях кожної людини. Школа виховує людину, а людина формує суспільство, саме тому автор вважає школу «початком» для суспільства.

Природоморфні метафори виявилися не дуже популярними в аналізованих нами статтях. Для прикладу ми виокремили метафоричну модель «ESCUELA – NÚCLEO»:

- «*Los maestros son los especialistas del aprendizaje, tienen unos conocimientos que muchas familias no poseen. La escuela también es el núcleo de desarrollo social y afectivo*» [El País 02.04.2014]. Використавши метафору, автор підкреслює, що школа є ядром соціального та афективного розвитку. Таким чином автор привертає увагу до значення школи для розвитку суспільства.

У процесі дослідження артефактних метафоричних моделей, ми помітили одну, що цікаво зображає значення якісної школи для системи

освіти. Метафорична модель «ESCUELA – ACCESORIA» проводить паралель між школою та аксесуаром освіти. «*Considera a la escuela accesoria en la educación*» [El País 24.01.2020]. Школа – це те місце, де відбуваються освітні процеси і саме проаналізувавши як організовані ці процеси і у якому стані знаходяться школи, можна робити висновок щодо стану та якості освіти у певній країні загалом. Саме тому, якщо школа якнайкраще виконує свої функції, то вона буде лише прикрашати систему освіти, тому можна використання порівняння «школа – аксесуар» є дуже доречним.

Наступною ми розглянути сферу-мету «учень». В проаналізованих нами статтях сфера-мета «учень» у метафоричних моделях завжди має позитивну оцінку, адже це молоде покоління на яке суспільство має надію. Найчастіше зустрічаються такі антропоморфні метафоричні моделі: «ALUMNO – OPORTUNIDAD», «ALUMNO – FUTURO», «ALUMNO – PROTAGONISTA», «ALUMNO – AGENTE», «ALUMNO – MUNDO»:

- «*Me mueve pensar que los alumnos son oportunidad de hacer las cosas mejor*» [El País 10.12.2019]. Під час опитування вчителів, чому вони люблять свою роботу, були висловлені наступні думки: студенти – це майбутнє, це можливості, адже вони мають можливість робити щось краще. Вони є надією на порятунок планети, нарешті досягнення рівності між чоловіками та жінками, досягнення солідарності з найслабшими. «...*me mueve la idea de que mis alumnos y mis alumnas son el futuro, son la oportunidad de hacer las cosas mejor. Son la esperanza de salvar el planeta, de conseguir por fin la igualdad entre hombres y mujeres, de lograr la solidaridad con los más débiles...*» [El País 10.12.2019].
- «*El alumno, aseguran, deja de ser un sujeto pasivo para convertirse en el protagonista de su aprendizaje, capaz de decidir qué aprender, cuándo y cómo hacerlo*» [El País 07.11.2018]. «*Hay que tener presente que el principal agente educativo es el alumno, que [en estas metodologías activas] trabaja de forma colaborativa en las aulas, y tiene una participación activa a la hora de exponer e interactuar*» [El País

11.03.2021]. Автор зображає студента головним героєм свого навчання, «ALUMNO – PROTAGONISTA», який здатен вирішувати, що вивчати, коли і як це робити. Учень – це головний герой, тому що саме на нього направлені та з ним пов'язані процеси, зміни та реформи, що відбуваються у галузі освіти. Учні мають особливу значимість для процесу навчання, адже головною мірою впливають та провокують зміни в освіті, мотивують вчителів. Саме тому у даному вислові автор наголошує на тому, що учень є найголовнішою дієвою особою в освітньому процесі.

- «*Cada alumno y cada alumna es un mundo repleto de singularidades y posibilidades*» [El País 18.01.2015]. Метафора «ALUMNO – MUNDO» має позитивну оцінку, адже виражає ідею, що учні – це особистість, це надія, нове покоління, яке спрямовано на краще майбутнє. Кожен студент – це світ, сповнений особливостей та можливостей.

Прикладом артефактної метафори можна представити модель «ALUMNO – MOTOR»:

- «*El motor del aprendizaje deja de ser el profesor o el centro para convertirse en el estudiante*» [El País 07.11.2018]. Вчитель перестає бути рушійною силою або центром процесу навчання, бо сьогодні ця роль віддається учню.

Отже, для вербалізації поняття «вчитель», «школа» та «учень» найчастіше використовуються антропоморфні метафори. Даний тип метафори найяскравіше висвітлює якості вчителя – здатність вказувати учням шлях у житті, наставляти їх, підтримувати. Окрім того, концепт «вчитель» яскраво розкриває артефактна метафорична модель «PROFESOR – CLAVE», що вказує на особливу роль вчителя для освіти. Антропоморфні метафори, що розкривають концепт «школа» вказують на її значимість в житті учнів та для освіти загалом. Щоб визначити роль учня в системі освіти автори використовують більш абстрактні поняття такі як світ або майбутнє.

2.3 Метафорична модель «освіта» в контексті пандемії та дистанційного навчання

Пандемія, що розпочалася в 2020 році, завдала серйозного удару по суспільству. Немає жодного аспекту нашого життя, який не постраждав би. Система освіти не стала винятком. Пандемія змусила нас зупинитися, побачити та оцінити наслідки. Освітні заклади знаходяться під найбільшою загрозою. Суспільство було змушене сформувавши нову модель навчання, тому що присутність і концентрація людей в одному і тому ж просторі була заборонена. За цих обставин суспільство змушене прийняти нову модель взаємовідносин зі школою, яка повністю змінилася. Можливість лишити дитину вдома, можливості підключення до Інтернету, наявність необхідних гаджетів та програм, баланс між роботою та особистим життям – цілий ряд вимог, які можуть обмежити розвиток права на освіту і будь-який підхід до рівності та відкритості. З іншого боку, вчителі змушені пристосовуватись до нових методик та форм навчання.

Дуже складно зрозуміти, якою буде освіта через декілька років і що зміниться. Одна із головних проблем, яка в даний час турбує більшість – це доступ до знань. З одного боку, знання стають все більш доступними для людей завдяки доступу до Інтернету в будь-якому місці і в будь-який час з особистих пристроїв і їх можливостей підключення. З іншого боку, ми стикаємося з катастрофою поколінь, яка може зруйнувати незлічений людський потенціал, підірвати десятиліття прогресу і сприяти посиленню нерівності.

Така суспільна проблема дуже широко висвітлюється у текстах засобів масової інформації. Журналісти знаходять найрізноманітніші стилістичні засоби для зображення проблеми та її наслідків для освітнього процесу та суспільства загалом. У цьому розділі будуть розглянуті метафоричні моделі в контексті пандемії та дистанційного навчання.

Організація Unicef, що є світовим лідером із захисту прав та інтересів дітей, наголошує на тому, що саме освіта може відігравати роль соціальної згуртованості та структурування суспільного життя у часи пандемії. Автор використовує когнітивну метафору «EDUCACIÓN – COHESIÓN SOCIAL». *«Preocupados por lo inmediato (finalizar el curso, evaluar, promocionar, etc.) no podemos dejar pasar que nuestro mundo más próximo ha cambiado y que debemos adaptarnos a una nueva realidad local y global. Que la épica ha de dar paso a la planificación. Y ahí es donde **la educación puede ocupar un papel de cohesión social** y vertebración de la vida comunitaria, y para eso precisa de ayuda y estímulo»* [Unicef 20.04.2020].

*«En una situación de alerta como la actual, **la educación es un salvavidas** para los niños y las niñas. Las rutinas escolares les proporcionan la estabilidad y el orden que les ayudan a afrontar la incertidumbre. Además, la escuela puede ser fuente de aprendizajes valiosos sobre salud y prevención de riesgos y, en colaboración con las familias, puede ayudar a canalizar las emociones de aquellos niños y niñas que se han visto expuestos a informaciones inapropiadas para su edad»* [Unicef 06.05.2020]. У такій тривожній ситуації, як сьогодні, освіта – це порятунком для дітей, пише Unicef, використовуючи метафоричну модель «EDUCACIÓN – SALVAVIDAS». Шкільні процедури забезпечують стабільність і порядок, допомагаючи їм справлятися з невизначеністю. Крім того, школа може бути джерелом цінних знань.

Пандемія стала свого роду прискорювачем, який застав світ зненацька та спровокував модифікацію освітніх моделей. Зустрічаючи концепт «пандемія» у статтях, ми виокремили метафору, яку можна віднести до артефактного типу: «PANDEMIA – SUERTE DE ACELERADOR». *«Dentro del dinamismo sociotecnológico de los años recientes, en donde la ruptura de los modelos de educación imperantes ha abierto nuevas vetas y paradigmas mucho más integrales, en consonancia con el mundo productivo que sucede a la universidad, **la pandemia vino a ser una suerte de acelerador** que tomó por*

sorpresa al mundo, obligando a una adaptación y reconfiguración de los modelos educativos» [El País 28.10.2021].

Наступна метфорична модель зі сферою-метою «пандемія» належить до природоморфного типу – «PANDEMIA – IMPULSO». Пандемія стала вимушеним імпульсом «електронного навчання», який охопив усі стадії навчання, від дитячих садків до університетів. *«La pandemia ha generado un impulso forzoso del ‘e-learning’ que ha llegado a todas las etapas, desde guarderías hasta universidades. A partir de ahora, lo más interesante es que vamos a poder elegir entre formación presencial, online, o mixta integrando lo mejor de ambos mundos, en función de nuestros gustos o necesidades» [ABC 27.09.2021].*

Через пандемію сфера освіти терпить безліч змін та втручань. У зв'язку з цим виник вираз, який зустрівся нам в іспаномовній пресі 12 разів: «educación en estado de emergencia», тобто «освітня надзвичайна ситуація» та у зв'язку з цим метафоричні вислови набувають негативної оцінки. *«No era necesaria una pandemia para darse cuenta de que la emergencia educativa es una realidad» [El País 27. 01.2021].* «Пандемія не була необхідною, щоб усвідомити, що надзвичайна ситуація в освіті – це реальність». Навіть до covid-19 мільйони дітей і підлітків у всьому світі не могли ходити до школи або отримувати повну освіту через наявність таких факторів, як бідність, дискримінація, збройний конфлікт, зміна клімату або відсутність інфраструктури і вчителів. Сьогодні, у 21 столітті, нажаль, безліч неповнолітніх по всьому світу не досягають базових навичок в математиці і читанні, що на практиці перешкоджає їх повноцінному розвитку і здатності вносити значний вклад у навчання.

Автори по різному називають негативні явища та процеси у сфері освіти. Наприклад, автор описує ситуацію у сфері освіти в Андалусії метафоричним висловом «SISTEMA EDUCATIVO – ZONAS OSCURAS», пояснюючи, що для андалуської системи освіти настали «темні часи». *«El*

consejero ha asegurado que en el sistema educativo andaluz hay «zonas oscuras» [El Mundo 17.05.2019].

Дистанційне навчання також торкнулося і особистого простору. Сьогодні, з єдиною метою зберегти своє життя і життя інших, багато людей перестали бачитися зі своїми близькими, вони ізолювали себе, коли з'явилися перші симптоми коронавірусу. Вони працюють і навчаються вдома, претворивши свої домівки в офіси, школи, та навіть парки і кінотеатри. Наступному прикладі бачимо модель «ESCUELA – CASA». У *«De la noche a la mañana nuestros espacios de descanso, nuestras casas, se convirtieron también en oficinas, en escuelas, en parques o en cines. Se convirtieron también en el lugar donde cuidarnos y desde el que cuidar, espacio de parada obligada y motivo de reflexión y de aprendizaje como sociedad»* [El País 20.10.2020].

Відновлення очного навчання також стає великою проблемою для багатьох. Батьки, вчителі та учні задаються питаннями: чи ставлять батьки під загрозу здоров'я своїх дітей, чи будуть класи добре продезінфіковані, чи буде зростання інфекцій? У зв'язку з цим, достатня кількість батьків відмовилася від повернення до школи, та залишила дітей вдома без навчання. У наступному прикладі автор пише, що повернення до школи – це головний біль, тим самим акцентує увагу на тому, скільки страхів та проблем несе цей процес для суспільства у Франції. *«La vuelta al cole en Francia en plena pandemia, un quebradero de cabeza»* [El Mundo 06.05.2020]. Тут використано метафоричну модель «VUELTA AL COLE – QUEBRADERO DE CABEZA».

Таким чином ситуація у світі дала поштовх для суттєвих змін у системі навчання, що є приводом для дослідження сфери-мети «навчання» у контексті пандемії та карантину. З'являються нові поняття, такі як «віртуальне навчання» (*aprendizaje virtual, la docencia virtual*), «навчання онлайн» (*educación online*), «цифрова освіта» (*la educación digital*), «очне заняття» (*clase presencial*).

Навчання концептуально репрезентується через лексику, що метафорично представляє ставлення людини до ситуації. Абстрактні поняття,

такі як «zona de confort» (зона комфорту) та «desafío» (виклик), описують відчуття, притаманні людині, які можна віднести до **антропоморфного типу метафор**. Наприклад, з'являються нові форми навчання і у зв'язку з цим працівникам освітньої сфери доводиться виходити із зони комфорту. Саме так автор називає традиційне очне навчання – «очне навчання – зона комфорту». «*La universidad ha tenido que pasar en el último año de la zona de confort de la enseñanza presencial hacia la digital*» [El País 30.09.2021]. Використовуючи когнітивну метафору «ENSEÑANZA PRESENCIAL – ZONA DE CONFOR» автор робить акцент на тому, що очне навчання є звичним та комфортним. Суспільство не очікувало та не було готове до такого швидкого переходу на онлайн навчання.

Для багатьох перехід на дистанційну форму навчання став справжнім випробовуванням, адже дистанційне навчання – це метод, який базується на застосуванні сучасних способів отримання інформації та на сучасних технологіях. Нажаль, не кожна родина у світі може собі дозволити їх активне використання. Тому, наприклад, для країн третього світу така форма навчання стала справжнім випробовуванням. В іспаномовному медіа дискурсі зустрічається когнітивна метафора «EDUCACIÓN – DESAFÍO», освіта за часів пандемії – це виклик. «*Lecciones y desafíos de un año de educación en pandemia*» [El País 11.03.2021]. Окрім того, значна кількість людей не була готова до використання сучасних технологій, для багатьох – це ніби нова мова, пише автор використовуючи модель «ASIGNATURA DIGITAL – NUEVO LENGUAJE». «*Los grados de Derecho, Comunicación o Magisterio van a contar con asignaturas digitales como inteligencia artificial aplicada: «Es un nuevo lenguaje y tiene que estar presente, al igual que otra materia transversal como la psicología»*» [El Mundo 14.07.2021].

Проте, також панує протилежне, позитивне ставлення до онлайн навчання. У наступному прикладі автор цікаво порівнює онлайн навчання з красивими блондинками («сказати, що онлайн-навчання має менший престиж, це все одно, що казати, що красиві блондинки дурні»). Таким чином

автор звертає увагу читачів на те, що це упередження, породжене невіглаством, яке притаманне установам, які не хочуть вносити зміни. «*Decir que la formación online tiene menos prestigio es como decir que las rubias guapas son tontas. Es un prejuicio alentado desde el desconocimiento que procede en muchas ocasiones de instituciones que no quieren hacer cambios*», subraya Lluís Pastor» [El Mundo 22.06.2021].

Серед розроблених форм навчання особливо популярною стала змішана форма, яку автори описують використовуючи **природоморфні метафори**. Нам зустрілись наступні приклади: «EDUCACIÓN – HÍBRIDO», «EDUCACIÓN – LÍQUIDO»:

- «*El posible impacto de los rebrotes de coronavirus una vez iniciado el curso hace necesario avanzar a un modelo de **escuela híbrida**, bien diseñado y con los recursos suficientes*» [El País 08.07.2020]. Як пише автор, зараз школу можна назвати гібридом, бо змінюються форми навчання. Навчання гібрид або змішане навчання – нова методика, за якою учні вивчають матеріал онлайн, у школі або самостійно.
- «*Mientras la situación permanezca entre las dos aguas de **la enseñanza híbrida**, cada cual irá aterrizando las generalidades que marca el Gobierno a su realidad concreta*» [El País 13.09.2020]. У прикладі автор називає освіту гібридом, адже зміна форм навчання стосується не лише школи, а усіх навчальних закладів та способів подачі навчального матеріалу.
- Щодо гібридного навчання, в іспаномовній пресі виникла метафорична назва «aprendizaje líquido», тобто рідке навчання: «*Este método educativo se conoce como **aprendizaje líquido** y busca facilitar la formación de los estudiantes, que en la actualidad ya no son solo jóvenes sino también profesionales en activo, el llamado lifelong learning o reciclaje profesional, gracias al uso de las nuevas tecnologías*» [El Mundo 17.11.2020]. Порівняння змішаного навчання з рідиною добре описує здатність такої форми швидко змінюватись та підлаштовуватись під потреби учнів, вчителів та застосовувати нові методики і технології. Як

пише автор, цей метод спрямований на полегшення навчання студентів, які наразі є не тільки молодими людьми, а й активними професіоналами, так зване навчання протягом усього життя або професійна переробка, завдяки використанню нових технологій.

Досліджуючи **артефактні** метафоричні моделі ми зробили висновок, що автори не часто використовують даний тип. Нами була виокремлена лише одна модель – «APRENDIZAJE – VIDEOJUEGO»:

- *«El educativo lleva años esforzándose por adaptar la enseñanza tradicional a las necesidades de los estudiantes del siglo XXI con la aparición de nuevas metodologías como la gamificación, el aprendizaje basado en proyectos o el trabajo colaborativo. ...El proceso de **aprendizaje** suele durar una media de tres años y los alumnos deben ir superando, como si de un **videojuego** se tratase, proyectos de las diferentes ramas de la programación que buscan abordar la nueva empleabilidad»* [El Mundo 07.09.2021]. Через те, що процес навчання став майже повністю цифровим, учні проводять безліч часу за екранами своїх гаджетів. З цього приводу автор порівняв освітній процес із відеоіграми.

Наступною ми розглянули сферу-мету «технології». Процеси, що відбуваються у сфері освіти для багатьох є загадкою. Освіта терпить кардинальні зміни і ніхто не може сказати, до чого це призведе. В проаналізованих нами статтях сфера-мета «технології» є популярною, адже саме сучасні технології роблять можливим навчання за часів карантину, просто сидячи вдома. У процесі аналізу статей у галузі «технології» було виявлено приклади вживання соціоморфної метафори у кількості 27. Найяскравіша модель – «TECNOLOGÍA – REVOLUCIÓN», що зустрілась нам чотири рази. Автори наголошують, що нові технології чинять революцію у сфері освіти, бо технології – це єдине, що може зберегти процес навчання для учнів під час карантину:

- *«La tecnología va a crear una nueva revolución con la llegada de la realidad virtual, la impresión 3D, el pensamiento computacional o el big*

data. La inteligencia artificial será la clave para la personalización del aprendizaje» [El Mundo 29.12.2018]. Технології створюють нову революцію з появою віртуальної реальності, 3D-друку, обчислювального мислення та великих даних. Автор пише, що штучний інтелект стане ключем до персоналізації навчання.

- *«La revolución digital en las universidades ha venido para quedarse, no va a ser algo efímero»* [El Mundo 07.05.2020]. Автор вважає, що цифрове навчання дуже скоро перестане бути ефемерним, воно залишиться і стане звичним для нас.
- *«Comienza el segundo curso académico marcado por el coronavirus. Si antes de la pandemia las instituciones de educación superior estaban preparándose para la transformación digital, la Covid-19 aceleró este proceso en todo el mundo, imponiendo la educación online y semipresencial en todos los niveles y revolucionando la manera de enseñar»* [El Mundo 07.09.2021]. Ще до початку пандемії навчальні заклади готувалися до цифрової трансформації, проте карантин, неочікувано, в рази прискорив цей процес і, на жаль, не всі заклади буди готові до цього.
- *«Internet supuso una revolución y mejoró muchas vidas al ofrecer un sinfín de posibilidades para acceder a información, empleo, comunicación, educación y otros muchos servicios»* [El Mundo 29.09.2021]. Інтернет стає єдиним порятунком у даній ситуації. За допомогою Інтернету учні та вчителі мають зв'язок та можуть продовжувати навчання. Дійсно, ніхто не знає, що буде далі, проте, Інтернет дає нам змогу зберегти роботу та не зупиняти навчання. Отже, автори кажуть, що сучасний процес навчання – це свого роду революція. Дистанційне навчання або цифрове навчання – це революція у сфері освіти.

Наведемо інші приклади соціоморфного типу метафори: «TECNOLOGÍA – CAMINO», «TECNOLOGÍA – POSIBILIDAD», «TECNOLOGÍA – OCIO», «TECNOLOGÍA – DISTRACCIÓN», «E-

LEARNING – NUEVA ERA», «DIGITALIZACIÓN – ANÉCDOTA».

Розглянемо їх більш детально на прикладах:

- «*Con la Inteligencia Artificial como gran estandarte, la tecnología sigue abriendo constantemente nuevos caminos y posibilidades en el 'elearning'*» [ABC 27.09.2021]. Технології в онлайн навчанні – це нові шляхи та можливості, тут бачимо природоморфну метфору «TECNOLOGÍA – CAMINO» та антропоморфну – «TECNOLOGÍA – POSIBILIDAD», які мають позитивну оцінку.
- «*Los niños asocian la tecnología con el ocio, no con el aprendizaje»; «Pero, incluso en el mejor de los casos, cuando los padres trabajan desde casa, también se encuentran con dificultades, ya que los niños se pasan el día pegados al ordenador y al móvil, que son su distracción favorita»* [El Mundo 17.11.2020]. Автор використав соціоморфні метафоричні моделі «TECNOLOGÍA – OCIO», «TECNOLOGÍA – DISTRACCIÓN», щоб звернути увагу на те, що технології – це дозвілля та розвага для молодшого покоління через що дуже важко пов'язати технології з навчанням. «Діти пов'язують технології з дозвіллям, а не з навчанням» – саме це є однією з основних проблем дистанційного навчання, адже діти звикли використовувати гаджети для розваги, а не для навчання.
- «*Toda esta variedad de oferta supone una auténtica nueva era en el «e-learning», como señala Arturo de las Heras, presidente de ANCED»* [ABC 27.09.2021]. У зв'язку із розвитком онлайн навчання, розвиваються і різні методи підключення до занять, такі як Zoom, Webex, Skype та інші. Тому таке розмаїття способів проведення занять автори у ЗМІ називають новою ерою цифрового навчання.
- «*Ahora las tendencias son de retorno a la presencialidad, pero tiene el peligro de que lo que ha significado la irrupción de la digitalización en la enseñanza quede como una anécdota histórica en vez de como una oportunidad para el futuro de las universidades», advirtió este miércoles durante la presentación del informe su coordinador, Martí Parellada»* [El

País 30.09.2021]. Завдяки карантинним заходам, вищим навчальним закладам також довелося перейти із зони комфорту очного навчання до цифрових технологій. Проте, як пише автор, цифровізація освіти залишиться історичним анекдотом, а не можливістю для майбутнього університетів, використовуючи когнітивну метафору «DIGITALIZACIÓN – ANÉCDOTA». Не всі навчальні заклади були готові до різкого переходу до онлайн освіти, у безвихідній ситуації залишилися навіть університети. Даний метфоричний вислів має негативну конотацію та вдало висміює недосконалість заходів цифровізації, що негативно відображається на освіті студентів та отриманні кваліфікації.

Зі сферою-метою «технології» зустрічаються артефактні метафори: «TECNOLOGÍA – CLAVE», «TECNOLOGÍA – HERRAMIENTA», «PANTALLA – TARIMA VERTICAL», «FORMACIÓN – MENÚ COMPLETO», «FORMACIÓN – POSTRE»:

- *«El trabajo del mañana estará relacionado con la tecnología. Por eso, la educación del presente tiene que amoldarse. Tablets, videojuegos y clases virtuales se están abriendo paso en la nueva normalidad. Su uso será clave para el futuro laboral de una nueva generación»* [El País 13.10.2021]. Робота майбутнього буде пов'язана з технологіями, тому освіта сьогодення має адаптуватися. Планшети, відеоігри та віртуальні класи входять у нове життя. Використання технологій стане ключем до майбутнього працевлаштування нового покоління, вважає автор.
- *«La tecnología es una herramienta de enseñanza y aprendizaje que posibilita nuevas vías de trabajo, pero son solamente una parte de la innovación»* [El Mundo 29.12.2018]. Автор використовує когнітивну артефактну метафору «TECNOLOGÍA – HERRAMIENTA» наділяючи її позитивною оцінкою. Технологія – це інструмент, який дає змогу працювати над новими способами навчання.

- «*La pantalla se vuelve tarima vertical y da la sensación de que todo el mundo se sienta en la última fila*» [El País 20.10.2020]. Автор порівнює екран з вертикальною платформою та натякає на думку, що, доки ми проводимо години за екранами наших телефонів або комп'ютерів, життя проходить повз нас, час спливає, а ми ніби сидимо в останніх рядах. Дистанційне навчання змушує людину більше часу проводити за екранами, що негативно позначається як на її здоров'ї, так і на якості життя.
- «*Pongamos que usted va a un restaurante con la intención de comerse un postre y el camarero le dice que en ese establecimiento sólo se sirven menús del día, así que para comerse un postre, también tendrá que pedir un primer y segundo plato, una bebida... Aunque usted sólo esté interesado en el postre... Siguiendo con la metáfora, los nuevos alumnos no buscarán el menú completo, sino el postre, y que se lo sirvan rápido. Un tipo de formación que en la última década habían explotado los famosos MOOCs (massive open online courses) desde plataformas como EdX, Coursera o la española MiriadaX*» [El Mundo 07.09.2021]. Дистанційне навчання та активне використання технологій значно спрощує навчання. Використання онлайн простору для навчання підштовхує до розвитку та популяризує різні онлайн курси, які також надають певну кваліфікацію. Таким чином студенти можуть лише за декілька місяців отримати необхідні знання пройшовши курс на одному із сайтів, замість того, щоб декілька років відвідувати загальноосвітні та спеціалізовані лекції. З іншого боку, молоді люди можуть відвідувати онлайн курси паралельно з навчанням у вищому навчальному закладі і це лише допоможе їм розширити свої знання. Автор пише, що сучасні студенти будуть шукати не «повне меню», а «десерт», що швидко подають, цікаво порівнюючи навчання на онлайн-курсах із повним меню та десертом. Таким чином автор пояснює та акцентує увагу на тому, що молодь віддає перевагу швидкому та вузькоспрямованому

навчанню. Тут бачимо застосування когнітивних метафор «FORMACIÓN – MENÚ COMPLETO» та «FORMACIÓN – POSTRE», що є прикладами антропоморфної метафори.

Отже, проаналізувавши ставлення авторів статей до освітньої ситуації у світі, можна зробити висновок, що найчастіше зустрічаються такі концепти: «пандемія», «освіта» та «технології». Використовуючи природоморфні метафори для актуалізації сфери-мети «пандемія», автори намагаються пояснити роль та місце пандемії в освітніх процесах. Сфера-мета «навчання» розкривається у природоморфних метафоричних моделях, що описують стан освіти та антропоморфних моделях, що описують відношення суспільства до подій. У метафоричних моделях, які були нами відібрані зі сферою-метою «технології» провідною ідеєю є обережне ставлення суспільства до такого різкого втручання цифровізації у навчання. Одним із найуживаніших типів метафоричних моделей можна назвати соціоморфний, тому що автори намагаються показати ставлення суспільства щодо процесів, які відбуваються в освіті. Відомо, що метафора є одним із потужних інструментів мовленнєвого впливу з метою формування у цільовій аудиторії оцінного судження. А виявлені приклади доводять, що метафоричним моделям у контексті пандемії та дистанційного навчання властива негативна конотація.

ВИСНОВКИ

Перший розділ був присвячений дослідженню теорії метафори у сучасній лінгвістиці. Ми дали визначення терміну «когнітивна метафора» та «медіа дискурс», розглянули класифікації метафор у лінгвістиці, дослідили формування метафоричної моделі, з'ясували основні функції когнітивної метафори у медіа дискурсі та дослідили прагматичний аспект функціонування когнітивної метафори у медіа дискурсі. Серед праць науковців, присвячених проблематиці когнітивної метафори та які були представлені в роботі, варто зазначити праці Дж. Лакоффа, М. Джонсона, М.О. Антонюк, Н.Д. Арутюнової, К.С.Шиляєва, А.П. Чудінова, В.О. Казиміра, Denis Jamet, Adeline Terry, Luz Amparo Fajardo Uribe та багатьох інших.

Спираючись на теоретичні джерела, присвячені даній проблемі, було встановлено основні функції когнітивної метафори у медіа дискурсі, а саме: номінативну, комунікативну, оцінну та інші. Метафора надає особливої виразності та емоційності мові, тим самим збільшуючи інформативну цінність і образність повідомлення за допомогою асоціацій, що викликаються переносним вживанням слова. Дослідивши функції метафори у медіа дискурсі, можемо зробити висновок, що вона має великий маніпулятивний потенціал.

Практична частина роботи була присвячена дослідженню особливостей використання когнітивної метафори в сучасному іспаномовному медіа дискурсі на основі статей, відібраних із розділу «La educación» у сучасній іспанській пресі. Хотілося б відзначити, що когнітивна метафора широко поширена в статтях присвячених освітній сфері. Крім того, у роботі було приділено увагу розподілу метафор за класифікацією Чудінова А.П. на антропоморфні, артефактні, природоморфні та соціоморфні.

У першому підрозділі було розглянуто метафоричні моделі у рамках концепту «освіта» в сучасному іспаномовному медіа дискурсі. Розподіляючи

метафори за обраною нами класифікацією, можемо зробити висновок, що найуживанішими типами метофор, що розкривають концепт «освіта» виявилися соціоморфна та артефактна метафори. До кожного з цих типів ми підібрали по 6 метафоричних моделей. Серед природоморфних метафоричних моделей ми виокремили одну модель, що вдало описує місце освіти у житті кожного – «EDUCACIÓN – CAMINO». Дослідивши антропоморфні метафоричні моделі, виявили, що автори наділяють концепт «освіта» яскравими образами та можливостями, притаманними людині.

Другий підрозділ присвячено дослідженню метафоризації учасників освітнього процесу в іспаномовному медіа дискурсі. Ми дослідили метафоричну репрезентацію концептів «вчитель», «учень» та «школа». Можемо зробити висновок, що концепт «вчитель» та «учень» яскраво розкривають антропоморфні метафори. Нами були виокремлені приклади метафоричних моделей зі сферою-метою «вчитель», що зображають його як радника, психолога, агента, направляючого. Щоб визначити роль учня в системі освіти автори використовують більш абстрактні поняття, такі як світ або майбутнє. Концепт «школа» розкриває соціоморфний тип метафори, адже школа належить до соціального аспекту життя людини. Школа в іспанській пресі зображається як початок, захисне середовище або відправна точка.

У третьому підрозділі практичної частини було досліджено метафоричну модель «освіта» в контексті пандемії та дистанційного навчання. Нами було визначено, що найчастіше зустрічаються такі концепти як «пандемія», «освіта» та «технології». Для пояснення концепту «пандемія» автори використовують природоморфні та артефактні метафори, що пояснюють роль та місце пандемії в освітніх процесах. Концепт «навчання» розкривається у природоморфних метафоричних моделях, що описують стан освіти та антропоморфних моделях, що описують відношення суспільства до подій. Концепт «технології» виявився особливо популярним, адже технології зараз відіграють суттєву роль у процесі навчання. Одним із найуживаніших

типів метафоричних моделей з концептом «технології» є соціоморфний, що розкриває ставлення суспільства щодо процесів, які відбуваються в освіті.

Перспективу даного дослідження ми бачимо в подальших лінгвістичних дослідженнях, у більш детальному вивченні праць, присвячених даній темі, а також в аналізі специфіки функціонування когнітивної метафори в інших видах медіа дискурсу. Також робота має перспективу у дидактичному аспекті при розгляді питань, пов'язаних з метафоричним переносом і джерелами іспанської метафорики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

СПИСОК ТЕОРЕТИЧНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексенко С.Ф. Конкретно-наукові методи лінгвістичних досліджень. Методичні рекомендації для студентів 1 курсу магістратури факультету іноземної та слов'янської філології. Суми. СумДПУ імені А.С. Макаренка. 2020. 44 с.
2. Антонюк М.О. Метафора та її роль в мовній картині світу. *Мовні і концептуальні картини світу: Збірник наукових праць*. 2002. № 7. С. 15–19.
3. Арутюнова Н.Д. Язык и мир человека. Москва: Языки русской культуры, 1999. 896 с.
4. Бахчоян А.М. Функции метафоры в разных типах дискурса. *Инновационная наука*. 2017. № 04. С. 158–60.
5. Богатырева С.В., Казиахмедова С.Х. Метафора как инструмент языкового воздействия на общественное сознание. *Филологические науки. Вопросы теории и практики*. 2016. № 7. С. 51–55.
6. Борисенко Н.Д. Методика проведення наукових досліджень. Навчально-методичний посібник. Житомир: Вид-во ЖДУ, 2010. 64 с.
7. Бородулина Н.Ю. Прагматический аспект метафор, используемых в СМИ. *Актуальные проблемы филологии и педагогической лингвистики*. 2018. № 4. С. 75–80.
8. Будаев Е.В. Методики межкультурного исследования концептуальной метафоры в дискурсе СМИ. URL: http://www.rusnauka.com/16_NPM_2007/Philologia/22098.doc.htm (дата звернення: 08.07.2021).
9. Булатова Е.И. Манипулятивный потенциал метафоры. *Актуальные проблемы гуманитарных и естественных наук*. 2016. Вып. 7–3. С. 17–18.
10. Гарипова А.Р. Метафора и манипуляция. *В мире науки и искусства: вопросы филологии, искусствоведения и культурологии*. 2013. № 24. С. 70–73.

11. Горина Е.В. Коммуникативные технологии манипуляции в СМИ и вопросы информационной безопасности: учебно-методическое пособие. Издательство Уральского университета, 2016. 67 с.
12. Гриценко И.П., Исаева О.В. Прагматический потенциал концептуальной метафоры. *Культура народов Причерноморья*. 2014. № 271. С. 124–127.
13. Гуцол С.Ю. Метафора як спосіб символічного вираження внутрішнього досвіду особистості. *Вісник НТУУ «КПІ». Філософія. Психологія. Педагогіка: збірник наукових праць*. 2007. № 3. С. 109–116.
14. Должикова С.Н. Взаимосвязь мышления и метафоричности языка. *Культурная жизнь Юга России*. 2008. №1. С. 126–127.
15. Дрібнюк О.Т. Функції метафори у публіцистичному стилі. *Мова і культура*. 2011. №14. С. 140–144.
16. Дрога М.А., Фуникова С.В. Стилистические функции тропов в современном газетном тексте. *Известия вузов. Серия «Гуманитарные науки»*. 2016. № 7. С. 280–284.
17. Егорова О.А., Калашникова В.В. Теория концептуальной метафоры в когнитивной лингвистике. *Электронный научный журнал*. 2016. №10-1(13). С. 190–195.
18. Казимір В.О. Значення когнітивного підходу в дослідженні метафори. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Філологічні науки*. 2012. № 30. С. 118–121.
19. Кара-Мурза С.Г. Манипуляция сознанием. Москва: Эксмо, 2005. 832 с.
20. Киселева С.В. Очерки по когнитивной теории концептуальной метафоры. *Ученые записки. Современные проблемы филологии, межкультурной коммуникации и перевода*. 2012. Том 19. С. 33–42 .
21. Кондратьева О.Н. Теория «концептуальной метафоры» и ее роль в современных лингвистических исследованиях. *Studia Methodologica: науковий збірник*. 2007. № 21. С. 111–117.

22. Кочерган М.П. Загальне мовознавство. Київ: ВЦ "Академія", 2006. 463 с.
23. Кравцова Ю.В. Семантико-когнітивне моделювання метафоризації. *Мовознавство*. 2011. № 1 С. 43–54.
24. Красавіна В.В. Метафора як засіб експресивізації заголовка в сучасних інтернет-ЗМІ. *Modern philology: relevant issues and prospects of research»: Conference proceedings*. 2017. October 20-21. С. 185–187.
25. Лакофф Д., Джонсон М. Метафори, которими ми живем. Москва: Едиториал УРСС, 2004. 256 с.
26. Ларионова М. В., Романова Г.С. Когниция и коммуникация: метафора в испанском медийном дискурсе. *«Филологические науки в МГИМО»*. 2019. № 1 (17). С. 26–34.
27. Ли Ян. Метафора в когнитивной лингвистике. *Вестник Башкирского университета*. 2017. №2. С. 523–526.
28. Лященко О.А. Прагматичний потенціал метафори у газетному тексті. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2014. №10. С. 148–150.
29. Минабутдинова А.Э., Смирнова Е.А. Когнитивная метафора в газетном дискурсе (на материале экономических статей «The Telegraph»). *Международный научно-исследовательский журнал* . 2016. № 9. С. 147–149.
30. Мишанкина Н.А. Язык науки в зеркале когнитивной методологии: прагматический аспект. *Язык и метод: Русский язык в лингвистических исследованиях XXI века. Лингвистический анализ на грани методологического срыва*. 2015. Том 2. С. 149–156.
31. Найдина Д.С. Метафора в процессах манипулирования в современном медиадискурсе: на материале тематического субдискурса «Нефтегазовый бизнес»: автореф. дис. ...канд. филол. наук. 10.02.01. Томск, 2013. 25 с.
32. Одинецька Л.В. Роль метафори в засобах масової інформації. *Актуальні проблеми теорії соціальних комунікацій: збірник наукових праць*. 2017. № 6. С. 44–48.

33. Овсієнко А.С. Класифікації метафори в сучасному мовознавстві. *Соціум. Документ. Комунікація*. 2018. № 5. С. 70–84.
34. Озюменко В.И. Медийный дискурс в ситуации информационной войны: от манипуляции – к агрессии. *Russian Journal of Linguistics*. 2017. № 1. С. 203–220.
35. Ортега-и-Гассет Х. Две великие метафоры. Теория метафоры. Сборник. Москва: Прогресс, 1990. 512 с.
36. Осипов Д.В., Федотова Н. С. Алгоритм формирования концептуальных метафор. *Вестник Балтийского федерального университета им. И. Канта. Сер.: Филология, педагогика, психология*. 2019. № 2. С. 23–30.
37. Остапчук І.І. Тропи та тропеїзація англomовного масмедійного дискурсу: автореф. дис. ...канд. філол. наук. 10.02.04. Львів, 2016. 20 с.
38. Плаксіна І.Ю. Когнітивна теорія метафори. *Держава та регіони. Серія: Гуманітарні науки*. 2013. № 2-3. С. 59–62.
39. Пірог І.І. Метафора у складі аргументації німецького медіа дискурсу. *Закарпатські філологічні студії*. 2019. № 8. Том 2. С. 31–35.
40. Самкова М.А. Прагматика метафори и метонимии в медиатексте. *Экология языка и коммуникативная практика*. 2019. № 4 (2). С. 99–111.
41. Сахнюк О.С. Теорії метафори. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острог: Вид-во НаУОА, 2019. № 6 (74). С. 30–33.
42. Торговец Ю. І. Метафора як засіб емоційної аргументації у текстах сучасного американського соціально-політичного есе. *Studia philologica*. 2014. № 3. С. 54–58.
43. Хабарова Н.А. Прагматическое функционирование когнитивных метафор в рекламных текстах. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія : Мовознавство*. 2017. № 23 (2). С. 200–207.
44. Чудинов А.П. Очерки по современной политической метафорологии. Урал. гос. пед. ун-т. Екатеринбург, 2013. 176 с.

45. Чудинов А.П. Политическая лингвистика: учебное пособие. 5-е изд. Москва: Флинта. Наука, 2018. 255 с.
46. Шепель Ю.А. Когнитивное направление в лингвистике или место метафоры в теории когнициии. Матеріали науково-практичного семінару: тези доповідей. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 82 с.
47. Шепель Ю.А. Медіа-дискурс як засіб маніпулятивного впливу на читача. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2017. № 3. С. 302–307.
48. Шиляев К.С. Основные концепции когнитивной семантики. Учебно-методическое пособие. Томск: Томский государственный университет, 2018. 45 с.
49. Ostapchuk I.I. Communicative and manipulative function of metaphor in English mass media discourse. *Science and Education a New Dimension. Philology*. 2015. № 44. P. 21–24.
50. Fan L. Literature Review on the Cognitive Approach to Metaphor. *Procedia Computer Science*. 2018. № 131. P. 925–928.
51. Gende E.C. Metaphor and Concept: Ricoeur Critic Lakoff and Johnson? *Logos*. 2016. № 1. P. 102–110.
52. Herrera Vázquez L. Actualidad investigativa y perspectivas de la lingüística cognitiva: tiempo, espacio y metáfora. *Literatura y lingüística*. 2016. P. 349–368.
53. Jamet D., Terry A. What makes metaphors manipulative tools? URL: <https://publications-prairial.fr/elad-silda/index.php?id=884> (дата звернення: 17.06.2021).
54. Kövecses Z. Metaphor: a practical introduction. Second Edition. Oxford University Press, 2010. 365 p.
55. Kövecses Z. Metaphor in media language and cognition: a perspective from conceptual metaphor theory. *Lege artis. Language yesterday, today, tomorrow. The journal of University of SS Cyril and Methodius in Trnava*. 2018. № 3. P. 124–141.

56. Laks A. ¿Qué es cognitivo en la metáfora según Aristóteles? *Archai*. 2020. № 30. 33 p. URL: <https://www.scielo.br/j/archai/a/Y3Z8mV7bBxMvd8sV44gfpbB/?lang=es&format=pdf> (дата звернення 30.04.2021).
57. Luz A.F. La metáfora como proceso cognitivo. *Forma y Función*. 2006. № 19. P. 47–56 .
58. Meza P. Uso de metáforas cognitivas en textos periodísticos pertenecientes al ámbito de la salud. *Revista de Lingüística. Filosofía y Literatura*. 2010. № 20. P. 81–107.
59. Sánchez Upegui A.A. El uso de metáforas en tres artículos académicos de educación virtual. *Lingüística Y Literatura*. 2008. № 53. P. 159–179.
60. Soledad Gonzalez D. El cuerpo en la Lingüística Cognitiva: la metáfora conceptual y el embodiment. *Correspondencias & Análisis*. 2017. № 7. P. 187–195.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

61. Diccionario de la RAE: <http://buscon.rae.es/ntlle/SrvltGUILoginNtlle> (дата звернення: 14.09.2021).
62. UNICEF mejor ONG para donar y ayudar a la infancia. URL: <https://www.unicef.es/> (дата звернення: 12.09.2021).
63. EL PAÍS: el periódico global. URL: <https://elpais.com> (дата звернення: 28.10.2021).
64. EL MUNDO – Diario online líder de información en español. URL: www.elmundo.es (дата звернення: 09.11.2021).
65. ABC – Tu diario en español. URL: <https://www.abc.es> (дата звернення: 16.11.2021).

RESUMEN

El objeto del estudio en este trabajo es la metáfora cognitiva en el discurso mediático español.

El objetivo consiste en identificación de características cognitivas y pragmáticas del funcionamiento de la metáfora en el discurso mediático español moderno.

La base teórica y metodológica: los principios fundamentales de la teoría de la metáfora cognitiva (J. Lakoff y M. Johnson, A. Chudinov, M. Arutyunova, etc.) y el funcionamiento de la metáfora en el discurso mediático (O. Dribnyuk, M. Larionova, A. Bakhchoyan, etc.), desarrollados en la lingüística.

Los resultados obtenidos: las metáforas son un componente necesario en el discurso mediático para hacer comparaciones, así como para encontrar una forma indirecta pero vívida de expresar opiniones sobre un fenómeno particular por parte de los autores.

Las metáforas cognitivas utilizadas por los autores en el discurso mediático español en el campo de la educación se clasifican en antropomórficas, de artefactos, naturales y sociomórficas. Según el estudio, las más habituales fueron los modelos metafóricos sociomórficos que nos permiten considerar la educación como un fenómeno social. Además, los fenómenos y los participantes en el proceso educativo se representan utilizando modelos metafóricos de artefactos, lo que permite a los lectores explicar el proceso educativo a través de los objetos que los rodean. Los modelos metafóricos antropomórficos en su mayoría permiten revelar los conceptos de los participantes en el proceso educativo, dotándolos de características positivas o negativas inherentes al hombre. Las menos comunes son las metáforas naturales que revelan realias educativas a través de los conceptos de naturaleza animada o inanimada.

Palabras clave: metáfora cognitiva, modelo metafórico, funcionamiento de la metáfora, discurso mediático, prensa.

**Декларація
академічної доброчесності
здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ**

Я, Дідух Анна Віталіївна, студент(ка) 2 курсу, форми навчання денної, факультету іноземної філології, спеціальність 035 Філологія, адреса електронної пошти anachepurna@gmail.com,

- підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему **«Лінгвокогнітивний та прагматичний аспекти функціонування когнітивної метафори у сучасному іспанському медіа дискурсі»** відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлений/ознайомлена;
- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;
- згоден/згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою Інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Дата _____

Підпис _____

ПІБ (студент) _____